

AUS NZ MyPlanet MAGAZINE

PUBLISHED BY THE AUSTRALIAN NEW ZEALAND FRIENDSHIP SOCIETY

Cultural Places

MyPlanet

NO. 4 DEC 2003

Utgivare
Australian New Zealand Friendship Society
ISSN 1651-4041 ■ AUS/NZ MyPlanet Magazine
Nr 4 ■ December 2003 ■ 20. årg
Upplaga: 33 200 exemplar

Medlemskap
150:- kr
Gäller för ett kalenderår och per hushåll.
Vänligen kontakta oss för mer information.

Ansvarig utgivare:
Hugo Berch

Redaktionsgruppen
Anette Kjær Mathiesen ■ Annica Jansson
Bente Hammer ■ Else K. Knudsen

De i artiklarna framförda synpunkterna är författarnas egna och delas inte nödvändigtvis av Vänskapsföreningen. Redaktionens förbehåller sig rätten att redigera och förkorta artiklar och insända bidrag. Kopiering med tydlig källangivelse är tillåten.

Nästa nummer av MyPlanet Magazine utkommer den 4 mars 2004

Tryck
Rounborgs grafiske hus ■ DK-7500 Holstebro

Kontakta oss
MyPlanet Sweden
Roslagsgatan 35 · 37 ■ 113 54 Stockholm
Tel: 08-442 98 80 ■ sto@myplanet.com

MyPlanet Education:
Stockholm: tel. 08-15 24 42 (tel.tid: 9. - 12.30)

MyPlanet Sweden
Kastellgatan 17 / Box 7124
402 33 Göteborg
Tel. 031-774 00 75 ■ got@myplanet.com

Visumkontor
Stockholm: tel. 08-442 98 98
Telefontid: 9 - 12

Längtan Down Under

Jag har rest i Nya Zeeland och Australien många gånger och dessutom vid olika tider på året och jag kan enkelt konstatera; det finns ingen dålig årstid att åka dit. På resa i Nya Zeeland och Australien i augusti fann jag att vårvädret på andra sidan var charmerande. På Nya Zeeland var det mellan 14-16° på dagen. Någon eftermiddag var det runt 20°. Alla vårblommor var i full blom. I Sydney var det 22° när vi anlände dit den 17 augusti. Ute i Manley, en stadsdel/badort i Sydneys hamn, var surfarna i full gång som vanligt, fastän augusti är den kallaste månaden.

Det är inte bara det behagliga vädret som lockar mig till antipoden. Naturupplevelserna är magnifika. Umgängesformerna är eftersträvarsvärda. Särskilt signifikant är artigheten och vänligheten som man alltid möts av. Jag har bl.a. lagt märke till hur alla tackar chauffören på bussen in till Auckland innan man stiger av. Människors artighet och vänlighet återkommer generellt i allt.

Jag längtar alltid tillbaka!

Peter Hagström

Kassör i Australian New Zealand Friendship Society

Innehåll

När juryn offentliggjorde att det var Jørn Utzon som hade vunnit arkitekttävlingen om den nya operabyggnaden, var det utifrån motiveringen att ritningarna "present a concept of an Opera House which is capable of being one of the great buildings of the world". Man kan undra om de framsynta jurymedlemmarna hade kunnat föreställa sig vilken betydelse som Operahuset i Sydney skulle få för kulturen, för Sydney och för Australien? En nationalsymbol som är självskriven till förstasidan av det här numret. Foto: Kajsa Fagerström.

Aboriginispår i landskapet	3
Världens största klassrum	6
MyPlanet Shop	8
Whale Rider	9
Jul hos Inga i Dunedin	10
MyPlanet aktiviteter	12
Ett avgörande ögonblick i Australiens historia	14
Debatten om genmodifierad mat	16
Gravstenarnas historia	18
Jättekatterna invaderar Blue Mountains	20
Stäm möte med det kända	22
Välkommen till MyPlanet i Sydney	23
Från ritbordet till verklighet	25
Aucklands skyhöga symbol	26
På vulkaner	28
Soppfabrik blev sköldpaddornas paradiset	29
Bo direkt på korallrevet	31

I den västerländska kulturen har vi "heliga platser" i form av till exempel kyrkor och kapell. I aboriginkulturen utgörs däremot de "heliga platserna" av naturliga fenomen överallt i landskapet.

Aboriginspår i landskapet

Text och foto: Hanne Bache

I alla kulturer har man i religiösa sammanhang heliga platser i en eller annan form. I den västerländska kulturen kan vi utan problem identifiera våra heliga platser. Här handlar det nämligen om byggnadsverk vars religiösa funktion avspeglas i deras arkitektoniska utformning och utsmyckning. Men det gäller inte aboriginkulturen i Australien. Här är en helig plats inte något konkret byggnadsverk, utan däremot ett bestämt fenomen i landskapet. Det kan till exempel vara ett berg, ett vattenhål, en klippformation eller ett träd som har en speciell mytologisk betydelse i relation till den grupp av aboriginer som hör hemma i det aktuella området.

Det mytologiska landskapet

Men vad är orsaken till att aboriginerna har ett så nära och orubbligt förhållande till sitt landområde? Svaret ligger i aboriginkosmologin, det vill säga i aboriginernas uppfattning av hur jorden och allt liv har skapats.

Enligt aboriginernas mytologi var jorden ursprungligen platt, och det fanns varken ljus eller vatten. Under den perioden, som kallas "Dreamtime" (drömtiden), kom de stora skapande förfäderna till den australiska kontinenten där de påbörjade sin skapelsevandring. Under denna vandring, som för många sträckte sig över stora avstånd, gav de landskapet den form som det har i dag. De ordnade ljus

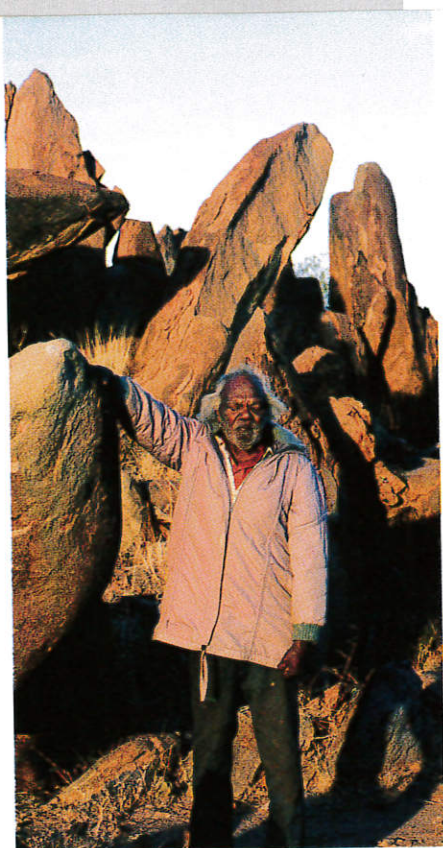
och färskvattenhål, skapade och gav namn åt växter, djur och människor och delade in dem i grupper eller klaner. De gav människorna alldeles bestämda regler för hur de skulle leva med varandra, och hur de skulle sköta och ta hand om landet för att på så sätt säkerställa livets fortsatta existens. När deras uppdrag var slutfört, lade de sig att vila i landskapet. Därför kan man säga att landskapet rymmer skaparkraften eller den livgivande energin.

Sacred sites – heliga platser

Trots att landskapet är heligt, finns det delar som är heligare än andra. Det gäller de ställen där en förfader har utfört en viktig handling ➔

Kata Tjuta betyder "många huvuden" på aboriginspråk och är en av aboriginernas heliga platser.

Derby Tjampitjimpa Ross är en gammal ledare med det mytologiska ansvaret för Yuka Yuka, som är en helig plats vid Yuendumu i det centrala Australien.

eller har lagt sig för att vila, och som därför har en större koncentration av livsenergin. Förutsättningen för att livsenergin ska kunna vara kvar i landskapet och säkerställa allt livs fortsatta existens, är att människorna ser till att den ständigt kan återskapas. Det sker i huvudsak genom att man arrangerar ceremonier efter förfädernas instruktioner.

Rättigheter och skyldigheter

I aboriginsamhällena finns klart bestämda regler för vem som har de mytologiska rättigheterna till en helig plats. Dessa rättigheter är något som vederbörande har ärvt från antingen sin far eller mor. Med rättigheterna följer också skyldigheter att underhålla platsen och dess inneboende livsenergi genom att bland annat arrangera de ceremonier som är knutna till den aktuella platsen. I ceremonierna ingår sång, musik, dans och bildframställning som något helt centralt. Alla uttrycksformer har det gemensamma syftet att aktivera förfädernas energi. I den processen ökar man energins kraft, som ett stort batteri som med jämna mellanrum ska laddas upp.

En del av de heliga platserna är inbördes förbundna med varandra eftersom de myter som anknyter till den enskilda platsen, är del av en övergripande berättelse om en bestämd förfaders vandring från plats till plats. Men varje grupp av aboriginer har endast rättigheterna till den del som hör till gruppens område. Hela det australiska landskapet är så att säga ett komplext nätverk av mytologiska spår och därtill hörande heliga platser.

Fysiska och mytologiska kartor

Motiven i aboriginmålningarna är dessa olika heliga platser och de rutter i landskapet som förfäderna har följt. Bilderna är inte fotografiska återgivningar, utan liknar mer abstrakt konst. Man ser landskapet i fågelperspektiv,

och de olika lokaliteterna representeras av enkla symboler (en cirkel kan till exempel vara en lägerplats eller ett vattenhål, en rak eller en böjd linje kan vara ett vattendrag, eller en förfaders rutt osv.). Bilderna är kartor där varje bild refererar till fysiska befintliga landskap, och samtidigt berättar om de mytologiska händelser som anknyter till detta landskap.

"Sacred" och "non-sacred sites"

Även om skillnaden mellan heliga och icke-heliga platser (sacred och non-sacred sites) inte har samma betydelse som i den västerländska kulturen, handlar det som tidigare nämnts om platser som i mytologiska sammanhang är viktigare än andra. En del används för speciella ceremonier där endast invigda män eller kvinnor har tillträde. Det finns också ställen som är "secret sacred sites" och ibland definitivt farliga ("danger places"). Det gäller till exempel den plats som är förbunden med födelse och död. Den utgör ett hem för ofödda själar innan de hittar vägen till en kvinnas livmoder, och hit återvänder själarna efter döden. På grund av platsens starka kraft finns det stränga restriktioner kring vem som får närma sig den här platsen. Det får endast de äldre från den grupp som har de mytologiska rättigheterna till platsen, och endast de som är fullständigt lagkunniga och fullständigt invigda. Dessutom är det en bestämd procedur som måste följas. Bilduttryck, sång och dans, som anknyter till de ceremonier som arrangeras på de mest heliga

Lokala aboriginer visar vägen och berättar

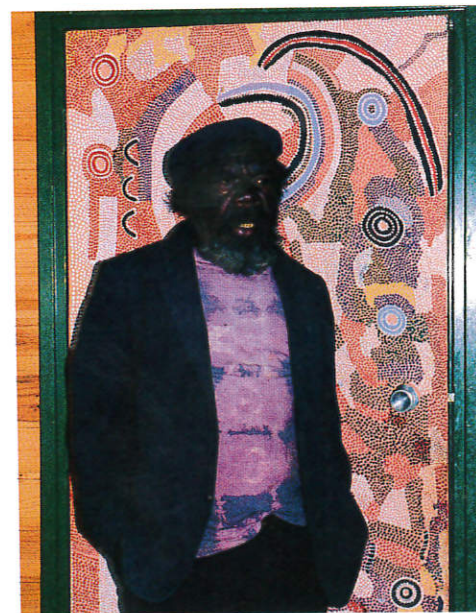
Anangu-folket har sedan Drömtiden varit de lagliga ägarna till området där Uluru och Kata Tjuta ligger. De har bott här i flera tusentals år, och ingen kan bättre än de berätta om de myter som är knutna till området och om klippmålningarnas betydelse. De erbjuder en rad turer som också ger insikt i hur aboriginerna har klarat att överleva i det till synes kärva landskapet. För att det ska bli en så autentisk upplevelse som möjligt och för att deltagarna ska få maximalt utbyte finns en engelsk tolk med på samtliga turer.

I Alice Springs kan man följa med på turer där guiderna tillhör Arrernte-folket,

till exempel till området vid The Old Telegraph Station. Guiden visar färskas djurspår i sanden, berättar om växter med läkande effekt och svarar gärna på frågor. Runt omkring på klipporna sitter kängurur och wallabies och njuter av solen, och här kan man också se den sällsynta Black Footed Rock Wallaby tidigt på morgonen. Turen avslutas med en aboriginisk dansuppvisning på Red Centre Dreaming. Samma dansuppvisning kan upplevas på en kvällstur där det också ingår middag med australiska specialiteter.

Mer information får du på

tel. 08-442 98 80 eller 031-774 00 75.

Paddy Stewart vid en mytologisk karta som han har målat på en dörr i skolan i Yuendumu.

Uluru – en av aboriginernas mest heliga platser.

Foto: Kajsa Fagerström.

platserna, får inte ses eller höras av medlemmar som ej är fullständigt invigda. En överträdelse av dessa riktlinjer kan i värsta fall skada, inte bara enskilda personer och grupper, utan hela mänskligheten.

Ayers Rock and the Olgas

En av de mest kända heliga platserna är Ayers Rock vars aboriginska namn är Uluru. Här korsar många mytologiska spår varandra, och i stora myteskretsar berättas om Ulurus tillblivelse och om de förfäder som levde här och i området omkring grannklipporna the Olgas (vars aboriginska namn är Kata Tjuta). Uluru är en av de riktigt stora turistattraktionerna i Australien, och alla har möjlighet att komma till den. De flesta som besöker Australiens röda centrum kliver frivilligt upp väldigt tidigt för att få chans att se

hur vackert den stora klippan låter sig färgas av den uppgående solen. På samma sätt vill de naturligtvis inte heller missa den imponerande synen när den nedåtgående solen får både himlen och den stora klippan att flamma.

Problematiske bestigning

Ett mer problematiskt ämne i aboriginsammanhang är den för många människor eftertraktade bestigningen av Uluru. Det är klart att det ger känslan av något stort, och man har en fantastisk utsikt, när man med allvarlig risk för liv och lem har nått toppen där man kan skriva sitt namn i gästboken. En viktig sak att tänka på i detta sammanhang är dock aboriginernas inställning till det faktum att turister varje dag i stora hopar klättrar upp och ner för en av deras mytologiska heliga platser. En aboriginer

skulle aldrig själv drömma om att göra det. Det skulle motsvara att människor klättrade runt uppe på våra altare. Bestigningen är inte heller något som är nödvändigt för att få en stor upplevelse. Ett oproblematiske alternativ är turen runt Uluru, en tur som i sig själv är fantastisk. Men även här ska man komma ihåg att respektera att det finns några områden som inte är tillgängliga för alla. Dessa är tydligt markerade samt avspärrade.

Vi presenterar

Hanne Bache sitter i den danska Vän-skapsföreningens styrelse, är lektor och doktorand och har skrivit "Australisk aboriginal konst og kultur".

Aboriginernas konst och kultur

Har du blivit nyfiken på aboriginkulturen ger danska Hanne Baches bok en lysande skildring av ursprungsaustraliernas mer än 50 000 år gamla konst och kultur. Boken ger först en allmän introduktion till den historiska bakgrunden och till de karakteristiska dragen i aboriginkulturen och -mytologin. Därefter fokuseras på speciella aboriginområden genom att presentera verk av framträdande konstnärer från norra Australien samt från ökenområdena i centrala och nordvästra Australien. Boken avslutas med ett kapitel om de euroaustraliska aboriginkonstnärerna, dvs. "urban artists", som förenar det traditionella och det moderna.

Boken är på danska och innehåller en lång rad färgbilder i huvudsak tagna av Hanne Bache själv under hennes besök i flera aboriginsamhällen.

Pris: 250 kr

Aboriginal Australia

Lonely Planet har också gett ut en guide som ger bra inblick i det ursprungliga Australien. Här hittar du information om högaktuella ämnen sett från aboriginernas synvinkel. Få information om bl.a. film, festivaler, gallerier och guidade turer, var du kan komma nära in på den aboriginska kulturen. Du får också tips om hur du uppträder respektfullt, bland mycket mera.

Pris: 240 kr

I den australiska öknen blir skolbarnen undervisade per radio. De bor upp till 1 000 km från skolan och har ofta inga kompisar att leka med. Dagens höjdpunkt för australiska "bushbarn" är den halvtimme per dag när de via radiovågor har kontakt med sin lärare och sina klasskamrater.

Världens största klass

Text och foto: Mette Pedersen

– God morgon, säger läraren. – God morgon, lyder svaret från en kör av glada barn. Och ändå är läraren helt ensam i rummet. Hon är lärare på en ovanlig skola – The Alice Springs School of the Air – och hon undervisar sina elever via radion. På väggen vid sidan av hennes plats framför radiosändaren hänger en plansch med en karta över centrala Australien med utspridda uppklistrade bilder av barn samt avståndet från deras hem till skolan. School of the Airs klassrum är enormt – det täcker mer än 1,3 miljoner km² – och de flesta av barnen bor många hundratals kilometer bort!

Isolerade barn

Undervisningen på School of the Air är fördelad på åtta årskurser – från förskoleklass upp till och med sjunde klass. Därefter sker undervisningen på internatskolor i de större städerna. De barn som knutna till skolan växer upp på boskapsstationer, landsvägskrogar, i nationalparker, gruvsamhällen eller i aboriginsamhällen. De bor alla väldigt isolerat, ofta utan några jämnåriga omkring sig och långt från all form av civilisation. Deras undervisningsmaterial kommer med flyg och närmaste affär ligger kanske 500 km "down the road". Det är barn som växer upp nära naturen i kärva omgivningar, och som måste utkämpa en evig kamp mot damm, flugor och extrem värme.

Trots allt lär de sig att älska bushen och de stora vidderna – många av dem återkommer efter högre utbildning för att leva sitt vuxna liv i öknen. Dessa barn känner inte till storstadens stress och föroreningar eller brist på tid och

School of the Air och Royal Flying Doctor's Service är nära förbundna med varandra – bägge är "livlinor" för befolkningen i vildmarken.

utrymme. (En genomsnittlig boskapsstation täcker en areal på 3 000 km²!) De lär sig rida, kastrera hästar och brännmärka boskap och får kunskap om originalbefolkningens mytologi och traditioner samt om områdets flora och fauna. I gengäld utvecklar de inte sin sociala kompetens – och har ofta svårt att finna sig tillrätta med ljudnivån och alla människor i ett "vanligt" klassrum när de ska fortsätta sin utbildning.

Föräldrar med många roller

Den största delen av undervisningen sker per korrespondens – varje elev får per post en ny uppsättning material var fjortonde dag – och skickar det föregående i retur till skolan för rättning. Varje klass har en fast lärare som

både förbereder det utskickade materialet och har hand om radiolektionerna. Eleverna har ett fast schema som de får hjälp att följa av en av föräldrarna eller av en privatlärare. Skolan kräver att barnen ska ha en vuxen "supervisor" – ett jobb som kräver tid, tålamod samt förberedelse. I bushen fungerar många föräldrar därför både som lärare, kock, läkare, mekaniker och ekonomichef.

Radiolektionerna är fördelade på tre halvtimmeslektioner med gemensam undervisning samt en privatlektion i veckan – och är bara ett komplement till det fasta schemat. De ger barnen möjlighet att lära känna sina klasskamrater samt att prata om problem eller berätta för jämnåriga om saker som de upplever i vardagen. Tre gånger om året arrangerar

rum

Årets händelse

förbi” bara för deras skull. Vid det årliga besöket vill man visa favoritponnyn, det alldeles speciella gömstället vid ett litet vattenhål eller kanske gruvschaktet där pappa jobbar. Även för lärarna är besöket givande – att kunna ge en raspig, gäll röst en personlighet är av ovärderlig hjälp i undervisningen.

Av de 140 barn som för närvarande är anmälda till skolan i Alice Springs, är endast ca 30 aboriginbarn. Deras största hinder är att engelskundervisningen per korrespondens kräver tillsyn av en person med goda kunskaper i engelska i både i tal och skrift, vilket inte alltid är fallet med aboriginföräldrar. I Alice Springs finns två internatskolor för aboriginbarn. Här får några barn möjlighet till utbildning trots föräldrarnas bristande kunskaper.

Radion fortfarande viktigast

tv, video och delvis även datorer i undervisningen. Men även om tillgången till Internet har öppnat en helt ny värld för barnen i den australiska bushen, är den gamla hederliga radion fortfarande det viktigaste redskapet i den dagliga undervisningen. Radiokommunikationen ger barnen känslan av att vara del av en "riktig" klass där de kan utbyta nyheter, upplevelser, glädje och sorg – eller bara säga "G'day" till klasskamraterna. ■

Vi presenterar

Mette Pedersen bor nu i Vancouver, Kanada, men har ofta vistats i Australien. Mette är frilansresejournalist och har fungerat som guide på MyPlanets rundresor.

Info

School of the Air grundades i Alice Springs 1951 och var den första skolan i sitt slag. I dag finns 16 stycken School of the Air fördelade över hela Australien. Skolan finansieras av privata fonder och donationer samt med ett visst stöd från staten. Föräldrarna betalar en årlig avgift på AUD 100 (ca 500 kr) per barn och kan hyra teknisk utrustning av skolan.

Läs mer på www.assoa.nt.edu.au/

New Zealand

Lonely Planet – New Zealand	290:-
Lonely Planet – New Zealand Travel Survival Kit	250:-
Lonely Planet – Tramping in New Zealand	240:-
Lonely Planet – Cycling New Zealand	240:-
Wilma Guide – Nya Zeeland (på svenska)	220:-
New Zealand World Travel Map	140:-
New Zealand Touring Atlas	240:-
Auckland – Periplus Map	100:-
Living and working in New Zealand	270:-
Kiwi tracks Reseberättelser från Nya Zeeland	220:-

Diverse

Lonely Planet – Rarotonga & the Cook Islands	240:-
Lonely Planet – South-East Asia on a shoestring	290:-
Lonely Planet – South Pacific	290:-
Resehandboken Om konsten att resa på egen hand	220:-
T-shirt – med aboriginskt konstverk Svart eller vit – storlekar S, M, L och XL	150:-

Så här beställer du:

Skicka ett mail till sto@myplanet.com och skriv vilka böcker du önskar beställa samt ditt namn och adress, så skickar vi ett inbetalningskort till dig. Böckerna skickas hem till dig när betalningen är oss tillhanda. Vi bjuder på portot! Priserna gäller fram till den 1 mars 2004.

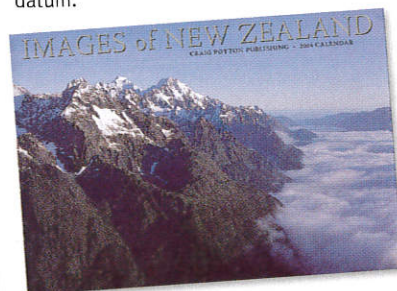
Roslagsgatan 35-37
113 54 Stockholm

Australien

Lonely Planet – Australia	290:-
Lonely Planet – Australia Travel Survival Kit (ny upplaga)	270:-
Lonely Planet – Western Australia	240:-
Lonely Planet – Outback Australia	270:-
Lonely Planet – Great Barrier Reef	270:-
Lonely Planet – Victoria	240:-
Lonely Planet – Queensland	270:-
Lonely Planet – New South Wales	240:-
Lonely Planet – South Australia	240:-
Lonely Planet – East Australia	240:-
Lonely Planet – Northern Territory	240:-
Lonely Planet – Tasmania	240:-
Lonely Planet – Sydney Condensed	170:-
Lonely Planet – Walking in Australia	
Lonely Planet – Aboriginal Australia	240:-
Lonely Planet – Watching Wildlife Australia	240:-
Lonely Planet – Cycling Australia	220:-
Lonely Planet – Australian Phrasebook	120:-
Lonely Planet – Healthy Travel Australia, NZ and the Pacific	95:-
Lonely Planet – Sean & David's Long Drive	220:-
Lonely Planet Video – Southeast Australia	150:-
Australien – en guidebok B. Nordström	250:-
Australiens Aboriginer Hammarström	150:-
Drömspår B. Chatwin	60:-
Living and working in Australia	270:-
Australia World Travel Map	140:-
Australia Touring Atlas	240:-
Diving Australia	270:-
Sydney Periplus map	100:-
Wilma guide – Australien	270:-

Väggkalendrar

Även i år kan du uppleva Australien och Nya Zeeland i ditt vardagsrum. De vackra väggkalendrarna för 2004 innehåller hänförande foton – ett för varje månad – och det finns också gott om plats att notera födelsedagar och andra viktiga datum.

Images of New Zealand

(30 x 21 cm)

Den erkända fotografen Craig Potton har lyckats fånga flera underbara stämningsbilder från Nya Zeeland.

100 kr (Begränsat lager)

Wildlife

(33,5 x 24,5 cm)

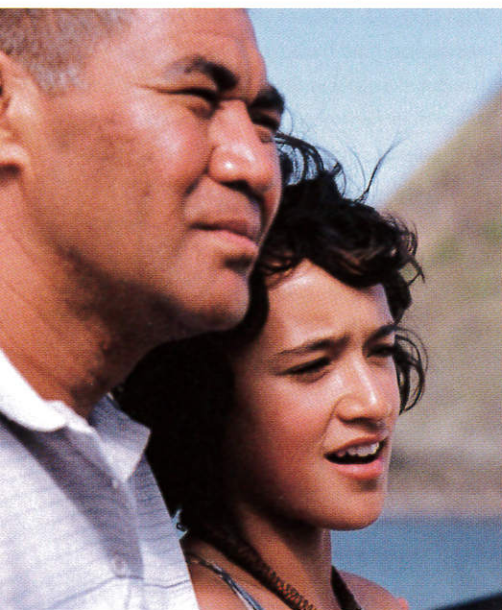
Årets kalender från Steve Parish innehåller motiv med en rad av Australiens fascinerande djur.

100 kr (Begränsat lager)

Den vackra och gripande "Whale Rider" som nu visas på svenska biografer har vunnit publikpriset tre gånger om, på filmfestivalerna i Sundance, Rotterdam och Toronto och är den näst mest framgångsrika nya zeeländska filmen någonsin efter "Krigarens själ".

Whale Rider

– prisbelönad film från Nya Zeeland

men när hans son och fru tragiskt dör i barnsäng lämnar han byn och sin dotter Pai, som överlevde tvillingfödseln. Pai får växa upp hos sina morföräldrar, Koro och Flowers men Koro lägger i hemlighet skulden för stammens olycka på henne.

När Pais pappa 12 år senare återvänder hoppas Koro på att de ska kunna lösa sina meningsskiljaktigheter och att hans son ska acceptera sitt öde. Men Porouangi har inga planer på att stanna eller bli hövding. Koro samlar då byns alla pojkar för att träna dem i gammaldags stridsteknik och historia, för att finna nästa stamledare bland dem. Under tiden, djupt ned i havet, hörs en hord av valar som snart strandar vid Pais by. Koro är helt övertygad om att detta är undergången för hans stam. Men en person är beredd att göra den ultimata uppoffringen för att rädda folket. Valryttaren.

Whale Rider gick upp på de svenska biograferna den 28:e november och kommer till en början att visas i Stockholm, Göteborg, Malmö, Uppsala och Örebro. För mer information se www.whaleriderthemovie.com eller www.nonstopentertainment.com ■

I en liten kuststad på Nya Zeeland säger sägnen att Maoristammen härrör från Paikea, den store valryttaren. I varje generation har en manlig arvinge lyckats bli tilldelad hederstiteln och bli stammens ledare. Maorihövdingens äldsta son Porourangi är född till uppgiften,

There's no such thing as a perfect film but this is damn close."

***** The Sun

"A Kiwi delight."

People Magazine

"A beautiful, uplifting, fabulous, once-in-a-generation production that instantly restored my faith in movie making."

***** Kevin O'Sullivan, Daily Mirror

Vinn biobiljetter till Whale Rider
– genom MyPlanet och Non Stop Entertainment!

Vi lottar nu ut 50 biljetter till filmen till vänskapsföreningens medlemmar. Det enda du behöver göra för att delta i utlottningen är att maila eller posta oss några meningar om vad du tycker om MyPlanet Magazine och eventuella önskemål för framtiden.

Biobiljetterna lottas ut bland de inkomna svaren.

E-maila oss på: sto@myplanet.com eller posta ditt svar till:

MyPlanet Sweden
Box 19175
104 32 Stockholm

Senast den 19 december vill vi ha ditt svar märkt "Whale Rider".

Vi har inspirerats av filmen Whale Rider och erbjuder dig följande paket till Nya Zeeland:

Upplev Äventyrslandet Nya Zeeland med valsafari i Kaikoura

Fr. 16 525;-

Priset inkluderar: Flygresor t/r till Auckland med Air New Zealand, bilhyra 10 dagar, 2 nätter hotell samt valsafari i Kaikoura. Mot tillägg kan ett stopp i Söderhavet göras.

Info om Air New Zealand hittar ni på www.airnewzealand.com.

Resan bokas hos MyPlanet: 08-442 98 80 / 031-774 00 75.

Inger och Hein Heinsen tillbringade två och en halv månad i Nya Zeeland. Julen 2002 firades tillsammans med familjen Nielsen i deras hem i Dunedin. Så här skrev Inger i sin dagbok:

Jul hos Inga i

Text och foto: Inger Heinsen

■ Vi hade en otrolig tur med vädret – blå himmel – under de två dagar som vi åkte båt på Fiordlands bildsköna fjordar. Men har köpt två extra fiberpälströjor för att hålla värmen – samt ett paraply. Det regnar fem till sex meter om året på västkusten och vi fick vår beskärda del. Det regnar aldrig en hel dag, och efter att vi kommit till den södra delen – närmare Antarktis – regnar det bara lite. Men blåsten får Skagen i höststorm att verka vindstilla. Jag går tappert i bermudas, men tar en filt om benen när vi äter lunch.

Sälar och sjölejon på nära håll

■ Den senaste veckan har vi varit på sydkusten i Catlinsområdet. Det är nästan det vackraste

vi har sett. Tänk er Bornholm vid Hammerknuden, kompletterat av milslånga vita sandstränder och sandbukter omgärdade av dramatiska klippor. Till detta kommer sjölejonfamiljer, man kan komma 7-8 meter ifrån dem, och sälkolonier där de små sälarna övar sig i naturens minipooler, och tonårssälarna retas med varandra. Landskapet bort mot kuststräckningarna är påminner om Skottland och norra England med gräsklädda, mjukt rundade kullar och berg, prydda av tusentals får.

■ Vi vandrade upp och ner i dessa backar ett par timmar i går, när vädret plötsligt slog om till sommarvärme. Svetten dröp, och vi fick lov att uppsöka havet där turkosblått, klart vatten i långa dyningar kylde våra tår. Men

man ska inte våga sig så långt ut, för det finns enorma sugande krafter i de där dyningarna. Normalt kan man bada här under den här årstiden, även om det är lite Västerhavskallt, men i år kan man nästan se isflak i horisonten. Inte ett enda skepp finns inom synhåll. Havet är helt öde. Det är så vackert, så vackert. Nu har vi också vandrat runt i regnskogar och sett vår andel av imponerande vattenfall, hängbroar, raver och forsande floder.

Rimliga priser

■ Vi kör runt i en Toyota Town Ace och sover baktill på en madrass. Vi betalar totalt ca 70 kr för övernattnig på de superfina Top 10-campingplatserna med fina tvätttrum, gratis varmvatten, köksfaciliteter som skulle göra en dansk husmor grön av avund, kokande vatten att tappa upp till kaffe eller te, tv-rum, fasta utomhusgasgrillar – enkla att gå till med bord och vask vid sidan av.

■ Dagligvaror är ganska billiga. En kväll fick vi grillbiffar, 2 st. för 16 kr, och "fish'n'chips" med en "mega load of chips" (pommes frites) kostar under 15 kr. Här finns också en massa härliga ostar, många typer av mjölk, grönsaks-, frukt- och charkuteriavdelningar med kilometerlånga diskar med välanrättade frestelser. Glassälskarna har det särskilt bra. Många olika smaker. Pris med en kula: ca 6 kr – och 1 kula visar sig vara tre jättekulor!

Det var en gränsöverskridande upplevelse för Inger Heinsen att röra vid tuataranen Henry som är mer än 100 år gammal och en överlevande dinosaurieart.

Dunedin

Framme på juladressen

■ Vi har kommit fram till Dunedin till Peder och Inga där vi ska stanna från jul till nyår. Efter tre veckor på landsvägarna behöver vi lite andrum, och att ligga i en riktig säng i natt var en njutning. Inga är på jobbet, även i morgon, den 24:e! Men bossen har av medmänskliga orsaker deklarerat att hon får sluta vid tvåtiden, när kvällen nu är en religiös högtid för henne. Peder är murare och egen företagare. Han har allt det arbete han hinner med och lite till.

■ Dunedin är en stad av ungefär Århus storlek. Den är lätt att hitta runt i, även om det sker med livet som insats. Inga och Peder bor till exempel högt ovanför stan på en av de många före detta vulkanerna. Om man kas-

tade en boll härifrån skulle den rulla i vild fart de ca fyra kilometerna in till stadskärnan. Vår bil kan preeeeecis släpa sig uppför på ettans växel. Det är förbjudet att åka skateboard och inlines här, men att göra det skulle också vara helt vansinnigt.

Julmiddagen förbereds

■ Inga är i gång med julmiddagen. Hon jobbar ju i hälsosektorn, så till Peders och min stora sorg har hon skurit bort fläsksvålen helt från steken, men så ska vi också få lamm. I god tid före jul har de krigat till sig rödkål, och Peder älskar gurksallad, så det ska vi också ha. Till detta ugnsbakad pumpa och kumara (en sötpotatis). Dottern och svärsonen kommer med desserten, en Pavlova – nationaldesserten som närmast är en marängtårta

med färska jordgubbar – det är säsong för jordgubbar.

■ Hein och jag förstod mycket väl att det såg lite klen ut med julgransutsikterna. För tolv år sedan när de just hade kommit hit, hade Inga och Peder haft en liten julgran i en kruka. Den planterades nere i bergssluttningen. Julen skulle räddas, så Hein klättrade med livet som insats modigt ner och klippte av ett par grenar som vi satte i en gammal sykorg och pyntade med guldjulgranar och danska flaggor.

Högtidlig midnattsmässa

■ Vi hade sett att det skulle vara midnattsmässa i St. Pauls domkyrka kl. 23.30. Möjligheten att vara med om en julgudstjänst på andra sidan jordklotet ville vi inte missa. Det blev en stor upplevelse. Vi fick ett varmt mottagande, fick platser ända längst fram och kunde avnjuta stearinljusen och de högtidliga processionerna (det är en anglikansk kyrka, lite protestantisk – lite katolsk). Så var det dags för julevangeliet. Det elektriska ljuset släcktes. Alla tände sina stearinljus. Vi sjöng "Silent Night", och till slut stämde den jättelika orgeln upp i "Joy to the world". Sängen brusade, och alla tog i av alla krafter. Det var fint.

■ Vi blev klara först vid halv tvåtiden och klev då ut i den ljumma natten. Det var lite omvälvande att kliva ut i stadens nattliv som pågick för fullt på caféer och barer med heavy metal och diskorytmer. ■

Gyllene ljus över Mt Cooks topp "fångad" kl. 22 på nyårsaftonen.

Kommande aktiviteter med

Reskvällar i vinter – Down Under & Over There

Vi fortsätter med våra populära reseföredrag land och rike runt.

Låt dig inspireras i ord och bild när vi under två intressanta föredrag tar dig med till länderna down under och over there!!

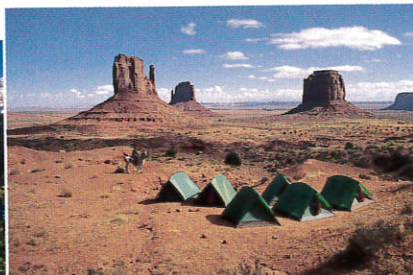
Upplev spännande natur, fantastiskt djurliv och några av världens vackraste städer. Vi kommer med tips och information – men framför allt inspiration – för dig som själv planerar en egen resa till Australien, Nya Zeeland, Kanada och/eller USA, eller kanske bara vill drömma dig bort för en kväll...

Dessutom kommer vi till Sundsvall under april - mer information kommer i början av året.

Mer detaljerad information kommer på vår hemsida www.myplanet.com. Välj först aktuellt land - ex. Australien - och därefter Kalendern i högra menyn.

Det går också bra att ringa oss (08-442 98 80 / 031-774 00 75) eller skicka ett e-mail (sto@myplanet.com)

Medlemmar i Vänskapsföreningen gratis inträde. Övriga 40 kr.
Vi hoppas att se så många av er som möjligt på reskvällarna
– Hjärtligt välkomna!

Tisdag 3 februari kl. 19.00
Uppsala
Atrium Konferens
Dragarbrunnsgatan 46

Onsdag 4 februari kl. 19.00
Borlänge
Högskolan Dalarna
Huvudbyggnaden /sal 301
Röda Vägen

Torsdag 5 februari kl. 19.00
Gävle
Högskolan Gävle, ingång Valhall
Kungsbäcksvägen 47

Tisdag 24 februari kl. 19.00
Göteborg
Burgården
Skånegatan 20

Onsdag 25 februari kl. 19.00
Helsingborg
Jacob Hansens Hus
Norra Storgatan

Torsdag 26 februari kl. 19.00
Malmö
Tekniken & Sjöfartens Hus
Malmöhusvägen 7

Tisdag 16 mars kl. 19.00
Växjö
Elite Stadshotellet
Kungsgatan 6

Onsdag 17 mars kl. 19.00
Jönköping
Stadsbiblioteket
Dag Hammarskjöldsplats 1

MyPlanet

Firande av Australia Day

Återigen firar vi Australiens Nationaldag! Kom och tillbringa en dag tillsammans med oss och våra vänner.

Pröva på att spela didgeridoo, testa rugby, njut av musik och dansuppvisningar. Lekar och underhållning för hela familjen.

Träffa MyPlanets personal och diskutera din resa eller studier downunder – eller varför inte bara umgås under lättsamma former med andra Australienintresserade.

Detaljerat program kommer att finnas på www.myplanet.com

Stockholm

Lördag 24 januari kl. 13.00 - 16.00

Internationella Skolan
Johannesgatan 18

MyPlanet Educations turnerande mässa januari 2004

Boka redan nu in datumen för vår turnerande mässa om utlandsstudier. Ta chansen och träffa representanter från våra ledande universitet och college i Australien, Nya Zeeland, USA och Kanada.

Hämta information om studiemedel, stipendier, visum, resa och mycket mer som rör en utlandsstudievistelse.

Mer information inom kort på vår hemsida www.myplanet.com/education.

Malmö

Torsdag 29 januari kl. 15.00 - 19.00

Scandic Hotell St Jörgen
Stora Nygatan 35

Göteborg

Fredag 30 januari kl. 14.00 - 18.00

Scandic Crown Hotell
Polhemsplatsen 3 (vid Centralstationen)

Stockholm

Lördag 31 januari kl. 11.00 - 16.00

Scandic Hotell Anglais
Humlegårdsgatan 23

Australiens historia är kort och innehåller relativt få avgörande ögonblick. En historisk händelse som dock har haft avgörande betydelse för utformandet av den australiska identiteten är Eurekaupproret 1954.

Ett avgörande ögonblick i Aust ...och hur d

Text och foto: John Alexander, Ingarö

Guld påträffades i Australien 1851 med påföljden att äventyrare från hela världen strömmade till kolonierna New South Wales och Victoria. Levnadsvillkoren vid guldfälten var dock hårda och myndigheterna var brutala. I protest byggde en grupp guldgrävare år 1854 en barrikad i Ballarat i Victoria. Den tredje december gick regeringstrupper till angrepp och en blodig kamp följde. Händelsen är idag känd som Eurekaupproret.

Man skall dock inte nöja sig med att läsa om denna händelse i historieböcker och turistguider. Man kan resa till Ballarat som ligger 100 km nordväst om Melbourne. Där kan man besöka det rekonstruerade historiska samhället Sovereign Hill, var man kan uppleva guldgrävarens kamp mot de lokala myndigheterna.

"Blood on the Southern Cross"

Nej, det är inte en film eller pjäs som man bevittnar, utan återskapandet av en händelse som besökare kan uppleva varje kväll året runt, uppfört på den plats där det inträffade en gång för 150 år sedan. För australier är "Blood on the Southern Cross" en stor attraktion. Vi njuter av att föras tillbaka i tiden, se upprorsledaren Peter Lalor hetsa guldgrävare till uppror, se den lokala puben brännas ner och höra gruvarbetarnas skrik under skottväxlingen med myndigheterna. Du kan stå på Sovereign Hills huvudgata, Old Ballarat, och höra Peter Lalors eldande tal som uppmanar australiensare att resa sig, störta det brittiska herraväldet och utropa en republik.

Många australier ser just Eurekaupproret som det första försöket att väcka den republikanska andan i Australien. Southern Cross

flaggan som restes denna dag är den flagga som många australier gärna skulle se som sin nationalflagga.

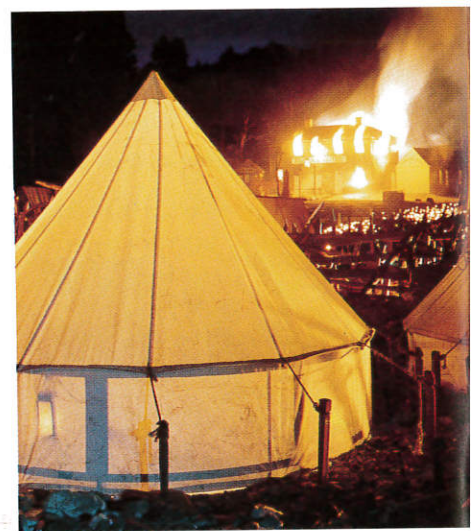
En totalupplevelse

Oavsett hur viktig denna händelse är för australier, så kan den gott få den besökande turisten att bli lite frågande. Vad kan då en besökande skandinav finna av intresse i ett så provinsialt spektakel?

Först och främst representerar "Blood on the Southern Cross" en helt ny typ av turism, då det utgör en kombination av skådespel, en historisk rekonstruktion och en guidad tur. Turisterna bjuds på en kvällspromenad i det återskapade Sovereign Hill, en tågtur och ett utomhus skådespel där hela staden är scenen och den stjärnbeklädda himlen är natten. För den infödda australiern utgör "Blood on the Southern Cross" en bit av det historiska arvet, för besökarna från andra länder ett spektakel som säger en hel del om Australiens identitet idag. Vi australier är "diggers", "mates" och "gamblers" (Australien är det enda land i världen var man får ledigt för att se ett hästlopp – the Melbourne Cup). Vi är risktagare och entreprenörer med lite respekt för överheten. Om den australiska personligheten började utformas under straffängstiden, så var det under åren då guldfebern rasade som vår nationella identitetskänsla stärktes.

Den skandinaviska guldfebern

Det finns dock mer för den skandinaviska besökaren än bara historia. Många skandinaver slog sig ner i Australien i samband med den immigrationsvåg som började på 1950-talet

och fortsatte ända till 1980. De första skandinaverna kom dock till Australien 100 år tidigare, som så många andra i jakten på guld. Inte långt från Ballarat ligger det lilla samhället Heathcote, där immigranter från Norge, Danmark och Sverige först slog sig ner för att pröva lyckan. Vid tidpunkten för Eurekaupproret utgjorde antalet nordiska invånare vid Victorias guldfält 2 800: 1 500 svenskar, 1 000 danskar och 300 normmän.

1853 skrev den svenska tidningen Karls-hamn Allehanda att "guldförekomsterna synes vara outtömliga... de har nu till och med hittat diamanter i detta nya Eldorado". Rapporterna var dock något överdrivna och de skandinaver som hittade rikedom i guldfälten var få. Den immigrantgrupp det gick bäst för under denna tid var kineserna, vilka etablerade livsmedelsbutiker och andra inrättningar för den nya och växande internationella befolkningen.

Aliens historia kan återuppleva det idag

Det förflutnas spår

Det kinesiska samfundet existerar fortfarande i det närliggande Bendigo, ca 80 km bort. Bendigo som grundades under guldgrävar tiden är en välmående stad med vackert bevarade byggnader, en spårvagnslinje, ett världsberömt spårvagnsmuseum, välbevarade guldgruvor och inte minst det berömda Chinatown. Kinesernas kvarter kan stoltsera med vackra trädgårdar och tempel, de s.k. "josh houses".

I januari i år besökte vi den nyligen öppnade taoistiska paviljongen bara ett par minuters gångväg från stadens centrum. "Where youse from?" frågade en äldre herre vid porten. "Sweden", svarade vi, varpå han tapade hakan. "-Well, good on youse", utbröt han. "-We never had Swedish visitors before". Och med det kom vi in gratis. Guldfälten var helt säkert populära bland skandinaver för 150 år sedan, men nuförtiden kommer inte

många skandinaviska turister till denna del av Australien.

Det är synd, för det finns mycket att uppleva. Ett ånglokomotiv förbinder Ballarat med Maldon, den sistnämnda har röstats fram till den bäst bevarade staden av The Australian National trust. Här finns spår av guldgruvor och guldgrävare överallt. Och även då det idag inte finns "guldklimpar lika stora som din knytnäve" som bara väntar på att plockas från marken, finns det än idag några "old-timers" som lever på att vaska guld i floder och bäckar i området. Vid Sovereign Hill finns guider som lär dig konsten. Dagen efter showen "Blood on the Southern Cross" besökte vi guldgruvorna. Han som körde tåget in i gruvorna var ingen mindre än Peter Lalor själv – eller åtminstone skådespelaren vi såg i rollen som Lalor kvällen innan.

Ett sista litet råd när man är i trakterna:

Avslut turen med att besök på Hepburn Spa nära Daylesford. Du kan hyra en gruvarbetarstuga för en anspråkslös summa och njuta av lyxen i Australiens äldsta naturliga spaanläggning. Det är långt från det australiska mac-holivet i guldgruvorna till guldgrävarhytten utrustad med jacuzzi och utbudet av allt från "Executive Facials Just for Men" till parfymade bad – men ni har inte hört mig klaga. ■

Vi presenterar

Kulturanthropologen John Alexander, dr och ph.d., är född i Victoria men bor numera i Stockholm där han bl.a. håller tvärkulturella seminarier. Läs mer på www.johnalexander.se

Vår skribent i Nya Zeeland berättar här om populära samtalsämnen i Nya Zeeland under den senaste tiden. Genmodifierad mat är ett hett diskussionsämne i dagarna, liksom nyzeeländarnas ständiga favoritsamtalsämnet på puben – rugby.

Debatten om genmod

Text: Ulrika Silfverberg-Willcox, Auckland

I Nya Zeeland, som de flesta länder i världen, är debatten het när det gäller genmanipulerade produkter, och speciellt när det gäller livsmedel. I och med att vi är en liten ö (eller två) skulle vi ha världens chans att vara helt fria från genmanipulation, vilket skulle kunna generera miljoner dollar om marknaden efterfrågade mat som inte utsatts för genmanipulation. I Nya Zeeland har beslutet när det gäller genmodifierad forskning och utveckling inom livsmedel avsiktligt fördröjts i två år.

Kritiserat beslut

Två år har nu gått och när jag skriver detta kommer regeringen att öppna dörrarna till utveckling inom detta område. Det finns ett

starkt motstånd från det gröna partiet (The Green) och många andra organisationer, men framför allt från befolkningen. Människor här vill inte äta genmodifierad mat (i likhet med många i Europa) utan skulle hellre i framtiden se Nya Zeeland som specialiserad producent av icke genmodifierade livsmedel. Med en stor export skulle landet kunna tjäna många miljoner dollar.

Regeringen står dock fast vid sitt beslut att öppna dörrarna till utveckling och forskning av genmanipulerade produkter, men med extremt strikta regler för att minimisera riskerna.

Nyzeeländarna har vaknat

Visst finns det risker, även om ingen vet direkt vilka de är. Ingen verkar heller veta vilka fördelarna kan vara. Enligt vår största tidning

The NZ Herald är 68 % av befolkningen emot genmanipulerad mat. Regeringen verkar dock inte lyssna på den allmänna åsikten, något som resulterat i många protester. Härom veckan sträpade till exempel några kvinnor då de drog av sig sina tröjor inne i regeringens lokaler för att få uppmärksamhet, vilket de förstås också fick!

Det Gröna partiet menar att de inte har förlorat debatten om genmanipulerade livsmedel utan istället vunnit, genom det allmänna uppvaknandet och det stora intresset folk har visat.

Vad som gör frågan extra allvarlig är att om dörrarna väl öppnas för genmanipulerade produkter kan de inte stängas igen. Då blir Nya Zeeland stämplat och kommer inte att kunna garantera exportvaror fria från genmanipulation.

Bara tiden kan utvisa om regeringens beslut är rätt eller fel för Nya Zeelands framtid när det gäller livsmedelsproduktion.

Rugbyfascinationen

Vare sig man är intresserad av rugby eller ej, är det omöjligt att undvika rugbyfebern som under hösten höll alla i Nya Zeeland på spänn. Hos grannarna Australien utspelades The Rugby World Cup, som idag är den tredje största sporthändelsen efter Olympiska spelen och FIFA World Cup.

1999 sändes Rugby World Cup i 150 länder med 3 miljarder intresserade TV-tittare, vilket var en enorm succé för den internationella styrelsen för Rugby (IRB).

Cupen spelas vart fjärde år och hålls i det värdland som ansökt om cupen och sedan godkänts av IRB, på samma sätt som FIFA c

Snart kommer det kanske att serveras genmodifierad mat på nyzeeländska restauranger.

fierad mat

Olympiska spelen. Med en nettovinst av 47 miljoner Engelska pund (år 1999) är intresset för att bli värdland stort, men arrangörslandet måste då kunna leva upp till förväntningarna som denna stora sporthändelse medför.

Från början planerade man för att Nya Zeeland skulle samarbeta med Australien och producera den bästa Världscupen i historien, men Nya Zeeland förlorade denna möjlighet i intensiva förhandlingar år 2001. Det ledde till upprörda känslor och förvirring bland befolkningen i Nya Zeeland. Enligt IRB förlorade Nya Zeeland förhandlingarna på grund av sin inställning att inte kunna garantera förbokningar gällande reklam och biljetter.

All Blacks, det nyzeeländska laget, var i toppform efter att ha spelat suveränt det senaste året och inlett turneringen övertygande.

Men till nyzeeländarnas bestörtning förlorade laget oväntat semifinalen mot Australien.

Under matcherna var gatorna tomma och det kändes som hela landet var inne och såg på TV. Reaktionerna efter semifinalen var bestörtning, jag tror att många inte riktigt förstod att All Blacks var ute ur turneringen. Samma sak hände förra gången, så det var en upprepning av historien.

Tidningarna här var fulla av frågetecken... vad hände...hur kunde de förlora matchen? På pappret skulle Nya Zeeland ju vinna, vad gick fel? Frågor i massor men inga klara svar och åter igen blev World Cup ett antiklimax för Nya Zeeland.

Nyzeeländskt mode på framfart

Här nere långt borta från Paris, London och

New York har entusiastiska modeskapare arbetat fram nya idéer till Auckland Fashion week som gick i stapeln i oktober. Med köpare från Amerikas Nordstrom, och Henri Bendel, Londons Selfridges, House of Fraser och Antipidoum och från Frankrikes L'Eclaireur och David Jones från Australia var stämningen uppåt och trycket högt. Det är inget nytt, för Nya Zeeland har länge hängt med i modets svängningar med en del uppskattade modeskapare som säljer sina kläder i världens största städer. En av dem är Karen Walker som har blivit otroligt uppskattad jorden runt och har artister som Madonna och Kate Winslett som kunder.

Jag tror att när man bor så långt borta vill man ge något extra och nyzeeländare har en förmåga att vara väldigt kreativa, speciellt när det gäller kläddesign. Vi har inte bara traditionellt modeskapande, Nya Zeeland har också blivit kända för sin förmåga att skapa kläder som konstverk. De senaste åren har kläder med en stark anknytning till Söderhavet börjat visas. Dessa kläder är unika för nyzeeländsk kultur.

Auckland Fashion week blev uppmärksammad i TV med kända nyzeeländska artister som mannekängade för en kväll. Det blev ett trevligt avbrott från leriga rugbykillar. ■

Vi presenterar

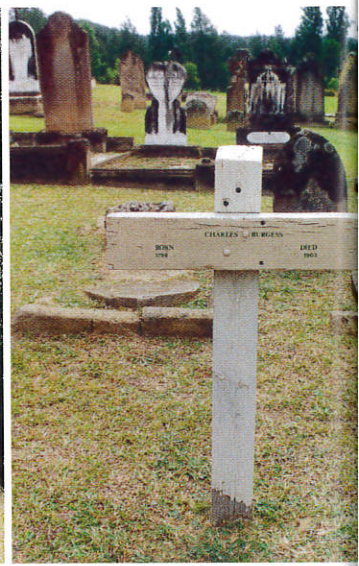
Svenskan Ulrika Silfverberg-Willcox bor sedan 1990 i North Shore, Auckland med sin man Hamish och två barn. Ulrika jobbar som förskolelärare. Fritiden tillbringar hon helst i segelbåten med familjen.

Rugby är en del av den nyzeeländska livsstilen och det nyzeeländska lagets förlust i semifinalen av World Cup nyligen mot Australien blev en stor antiklimax.

Kyrkogårdar må vara ett udda besöksmål för den som är ute och reser, men om man väl tar sig tid att besöka dem kan de berätta många spännande historier.

Gravstenarnas

Text och foto: Michael Parry

Charles Burgess vilar i en enkel grav på kyrkogården i det lilla samhället Wollombi i New South Wales. Bara ett enkelt träkors markerar graven. Den bär hans namn, året han föddes och året han dog. Det enkla träkorset gör ändå ett starkt intryck där det står bland de mer pråliga gravstenarna. Burgess föddes nämligen på 1700-talet, 1796, och han dog 107 år senare, 1903. I en tid då sjukdomar florerade och livet i den nya världen var hårt och ofta farligt, förmådde Charles Burgess inte bara med att uppleva hela 1800-talet, utan hann också få en smak av 1900-talet.

Intresset för gravstenar

Att besöka kyrkogårdar är sällan en del av ens resplaner. Undantaget blir när man löser den sista enkelbiljetten. Det finns dock många människor som liksom jag dras till en kyrkogård lika starkt som en kista dras till en likvagn.

De första sex människor som begravdes på Nairobis första gravgård dödades av lejon,

enligt en bok jag läste som tonåring när jag bodde i den kenyanska huvudstaden. Den sjunde, hette det, stångades till döds av en arg noshörning. Historien var kanske en smula överdriven, men den räckte till för att förvandla mig till en kyrkogårdsfreak, en "grävare" efter kyrkogårdshistorier, drivna av en fascination som för många måste te sig helt obegriplig. Den har också fått mig att respektera de döda, speciellt de pionjärer som dog under de vedermödor de mötte i kampen på att utforska nya och ofta ociviliserade områden.

Det är därför som jag många år senare befinner mig vid Vera Duracks sorgliga gravsten. Vera var bara två år gammal när hon dog under en feberepidemi på boskapsranchen Dunham, längst upp i nordvästra Australien. Hennes syster Annie dog under samma epidemi medan deras far Jeremiah sköts ihjäl av en anställd tre år senare. Ett sorgligt öde för pionjärfamiljen Durack som var med om att befolka Kimberleyregionen.

Ett måste för gravstensforskare

Många av dessa ensliga gravar som ligger

utspridda över Australien har sedan länge försvunnit, nedbrutna av tidens tand, väder, bushbränder, termiter och vandaler. Det enda minne av dem som finns kvar är dokumentationer av upptäckare som råkat träffa på dem ute i ödemarken.

Yvonne och Kevin Coate från Perth är två sådana hängivna forskare. En gång försörjde de sig på att anordna turer ut till Outbacken, där de ofta stötte på bortglömda gravstenar. De sökte nyfiken efter mer information, vilket till sist resulterade i en bok, *Lonely Graves of Western Australia*. För den som önskar veta mer än de få fakta man kan utläsa från en gravsten är denna bok ett måste.

Makabra historier

Vilka var exempelvis de sista tankarna som for genom huvudet på kusken Barnett, medan han kämpade för sitt liv år 1886? Han blev fast i ett bakhåll av aboriginerna i East Kimberley och "försvarade sig mot deras spjut i tre dagar bakom en barrikad av mjölsäckar", innan de dödade honom. Alfred Bird, en an-

historia

nan kusk, mötte sitt öde 10 år senare i Gasgoynedistriktet, även om han inte direkt var i ett sådant tillstånd att han uppmärksammade vad som hände. Bird fraktade alkohol till en hästkapploppning på boskapsranchen Williamsbure, men efter han själv hade smakat "lite väl mycket av godset, föll han av vagnen och blev överkörd av densamma och dog".

Fler tragiska människoöden

Thomas Clinch var 17 när han dog 1875. Hans föräldrar var zigenare som hade kommit till Swan River kolonin för att undslippa diskrimineringen i England. Till sin mors stora förtvivlan misshandlade den unge Thomas en dag en katt. Hennes vidskeplighet gjorde henne fylld av fruktan och hon varnade sin son för konsekvenserna. Nästa dag kastades Thomas från sin häst. Han dog nio dagar senare av skadorna.

Unga Kitty O'Brien ankom till kolonin tillsammans med guvernör Stirlings sällskap år 1829 och fick jobb hos en familj i Capel söder om Perth. En morgon tog hon med sig

en hög med kläder till Capel River där hon skulle koka kläderna över en brasa. Men en gnista föll från den fackla hon bar och antände hennes klänning, varvid stackars Kitty brändes till döds.

Och så fortsätter det... korta historier om de många som var med om att bosätta Australien; om guldgrävare som dog av törst, om barn som gav efter för sjukdomar, eller som råkade ut för olyckor (många ramlade ner i brunnar), om kolonisatörer som angrep de infödda, men där det var just de infödda som dödades för brotten

Sedan var det Jones...

Då jag för några år sedan skrev en artikel om Coate-paret och deras bok, blev de fullkomligt nedringda i flera dagar. Än idag får de många brev. Artikeln refererade till en av personerna i boken, en viss Jones som begravdes vid Mt James nära Gasgoyne Junction. Jones var en gammal man som dog mitt under en måltid, löd det korta omnämnandet i boken. Nåväl, här kan det säkert finnas material till en annan bra historia, kommenterade jag i artikeln.

Under loppet av några timmar efter att artikeln offentliggjordes fick Yvonne och

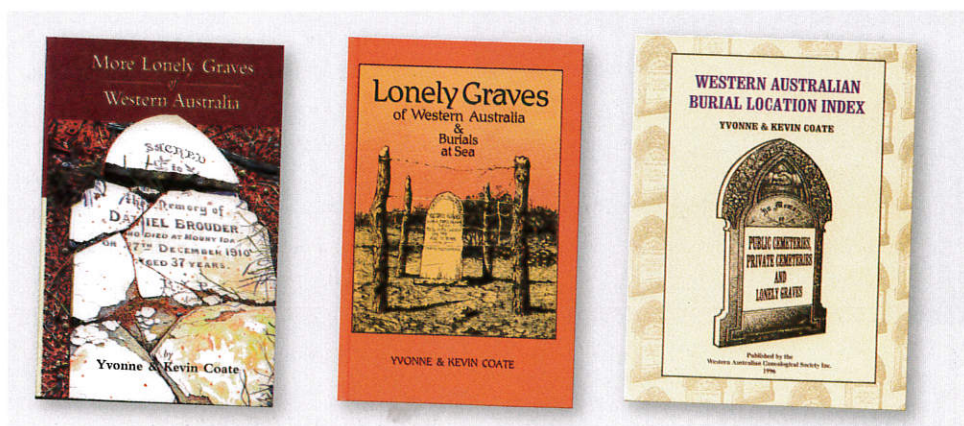
Kevin Coate samtal från personer som suttit på enderas sidan av Jones när han föll ihop under en måltid vid ett lopp som hölls vid ranchen 1928.

Enligt en av dem var Jones en före detta jockey som jobbade som starter vid ett av de många kapplöpningsslopp som utgjorde en så viktig social faktor i de annars så isolerade samhällena..

Efter att Jones blivit dödförklarad av en närvarande sjuksköterska, grävde man honom en grav en bit bort från banan. Då graven blev färdig stoppades tävlingarna och alla som var närvarande samlades för en snabb begravningsceremoni. "Sedan fortsatte man med kapplöpningstävlingarna", berättade Kevin, något road av den praktiska inställning dessa outbackare hade, som kunde anordna en begravning utan att låta den störa dagens program desto mer.

Vi presenterar

Mike Parry är "kyrkogårdsfantast" och resejournalist. Han är bosatt i Perth.

Läs mer om paret Coates böcker på www.hesperianpress.com

I Australien har man haft besök av både presidenter och jättekatter. Jättekatterna väcker mest förundran och spekulationer, medan presidents Bushs besök i Canberra resulterade i protester. Protesterar gör man också i New South Wales skolor p.g.a. statens beslut att kraftigt begränsa utbudet av junk food och snacks i skolornas kiosker.

Jättekatterna in

Text: Eva White

Thomas, min 8-åring, är arg på alla "tjockisar". Enligt honom är det deras fel att han inte kommer att kunna köpa glass i skolan nästa år. Skollunch serveras inte i Australien utan vanligtvis har barnen med sig lunchlåda hemifrån. Föräldrarna packar en låda, normalt med både mellanmål som äts på förmiddagsrasten vid halv 11-tiden, och något lite mer rejält som äts till lunch, kring halv ett. De flesta skolor har också en form av kiosk där eleverna kan köpa något ätbart. Dessa kiosker drivs av Hem och Skola-föreningar och har oftast endast en anställd. Varje dag kommer dessutom en stab frivilliga, enligt ett fastställt schema, och hjälper till. Vinsten från kiosken används sedan för att förbättra skolmiljön på olika sätt, t ex lekutrustning på skolgården, datorer eller luftkonditionering till ett hett klassrum.

Junk food dominerar

Nyttigheten i den mat som dessa kiosker erbjuder varierar, och mycket är inte särskilt nyttigt alls. Pizzabitar, sausage rolls, och friterade kycklinglår har hög fetthalt och näringsvärdet är diskutabelt. Dessutom säljs normalt glass och kakor och i vissa fall dessutom läckerheter som pommes frites, läsk, godis och chips. Något nyttigare alternativ kan vara lasagnebitar, kycklingburgare och en mängd olika smörgåsar. Det är annat än de fiskbullar jag kämpade med i barnbespisningen en gång i tiden.

Gul, grön och röd mat

Men nu skall skolkioskerna i New South Wales

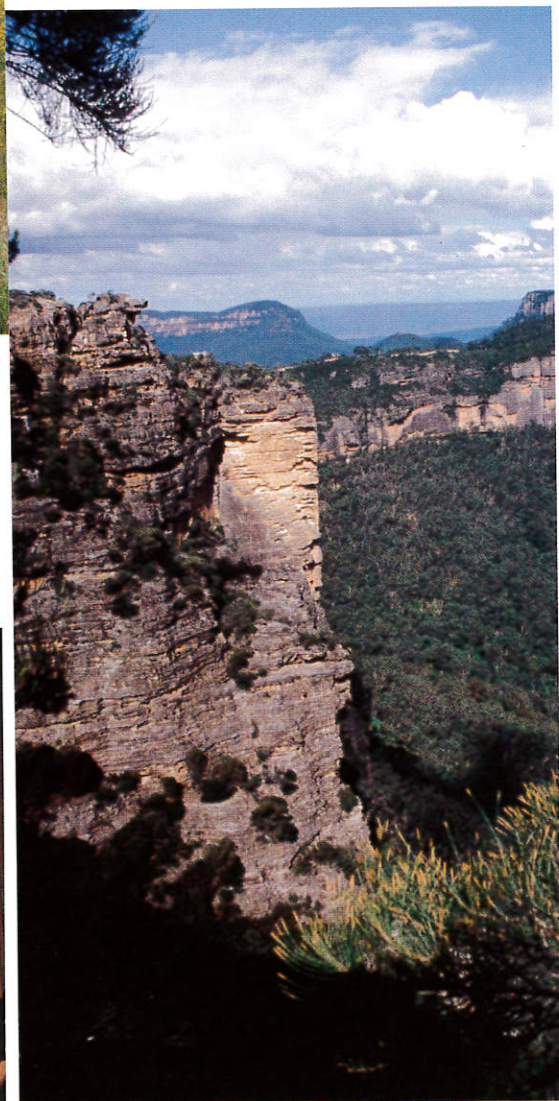
bli tvungna att ändra på menyn och erbjuda mer näringsriktig mat. Detta är delstatsregeringens respons till den fetmakonferens som hölls här i fjol. Ny statistik säger att vart femte australiskt barn är överviktigt. Kaloriintaget måste minskas och därför skall nu skolkioskerna i de statliga skolorna ändra sina menyer. Menyn kommer att bli uppdelad enligt trafikljusmetoden med alla alternativ märkta gröna ("hälsosamt"), gula ("är inte så mycket och inte för ofta") och röda ("bör undvikas helt eller endast ätas vid speciella tillfällen"). Röda varor är bl.a. läsk, choklad och riktigt fet mat som pommes frites. Skolorna kommer bara att få sälja dessa varor två dagar per termin.

Slut med glassätandet

I vår familj gör vi som många andra. Barnen har med sig lunchlåda för det mesta och innehållet är någorlunda näringsriktigt, även om 8-åringen är mycket kräsen och bestämd beträffande vad jag får packa i lunchlådan. För att få lite variation på lunchen får de en gång i veckan köpa lunch från kiosken. Och av någon anledning har Thomas lyckats övertyga mig om att en del av lunchen denna dag är en glasspinne till efterrätt. Liksom de flesta andra 8-åringar är han bra på att förhandla. Men nu blir det alltså slut på detta, för jag tror nog att glass kommer att klassificeras som en röd vara, och kan därmed bara säljas två gånger per termin. Thomas tycker att det är orättvist, för, som han säger, han är ju inte tjock.

Bushs besök upprörde

Australien fick besök på hög nivå i oktober,

Pumaliknande jättekatter har setts vid ett 70-tal tillfällen i Blue Mountains öster om Sydney. Ännu är det ett mysterium vad det är för jättekatter det rör sig om, men spekulationerna är många.

aderar Blue Mountains

men jag aktar mig för att kalla det fina besök för det var många australier som helst hade sett av åtminstone ett av besöken inte hade ägt rum. Presidenterna från USA och Kina var här dagarna efter varandra i mitten på oktober. Hu Jintaos besök förflöt relativt lugnt utan större protester och demonstrationer. George W Bushs besök däremot tilldrog sig en hel del protester, t.o.m. under det tal som Bush höll i parlamentet i Canberra. Under talet ställde sig två parlamentsledamöter upp och ifrågasatte USA:s frihetsberövelse av de två australiska medborgare som sitter fängslade på USA:s anläggning i Kuba. När de två gröna parlamentsledamöterna avbröt Bush blev det ganska livat i salen ett tag. De två bångstyriga parlamentsledamöterna, Bob Brown och Kerry Nettle, blev utvisade och Bush kunde sedan fortsätta sitt tal. Protester förekom dock inte bara inne i parlamentet, utan både i Sydney och i Canberra kringgärdades besöket av demonstrationer. Kriget i Irak var ett av de vanligare protestämnena.

Australiens relation till USA är känslig och omdiskuterad. Är vi USA:s lakejer i södra Stilla havsområdet? – ”Inte alls”, säger vår Premiärminister John Howard, men han anklagas ofta för att stå USA alltför nära och göra allt de ber oss om.

Mystiska jättekatter

Att Australien har en rik fauna med många farliga kryp- och kräldjur är väl bekant. Giftiga ormar och spindlar verkar alla våra svenska besökare ha hört talas om och vi blir oftast utfrågade om dessa redan i bilen på väg

hem från flygplatsen. Och så finns det hajar i havet förstås och krokodiler och livsfarliga maneter i norra Australien. Tigrar och lejon finns däremot inte, men allt fler rapporter om stora ”svarta katter” i Sydneys utkanter börjar nu tas på allvar. ”Svarta panter-fenomenet” kallas det. Rapporter om jättekatter har förekommit i över 100 år, men antalet har ökat markant de senaste åren. Från Sydneys västra utkanter och Blue Mountains har ett 70-tal fall rapporterats under de senaste 2 åren. De flesta kommer från Grose Vale, ca 75 km väster om Sydney. Vad är dessa katter och hur har de hamnat här? I princip finns 5 olika teorier: Enligt den första rör det sig om pumor som amerikanska guldgrävare tog med sig hit i mitten på 1800-talet. Kanske blev några kvar och förökar

sig allt efter som. Amerikanska soldater som besökte Australien under andra världskriget lär också ha haft med sig pumor som maskotar. Kan det vara ättlingar till dessa som nu härjar i Blue Mountains? Men de flesta ögonvittnen hävdar att djuren ser ut som pantrar. Hur pantrar hamnat i Australien kan ingen förklara. Kan det röra sig om ett inhemskt djur, en pungdjurskatt? En del zoologer tror att det kan vara en ättling till de pungdjurslejon som en gång var Australiens största rovdjur. Hittills har man trott att de dog ut för cirka 40 000 år sedan, så det verkar ju lite konstigt att de skulle dyka upp nu. Och den femte teorin? Ja, enligt den rör det sig helt enkelt om förvuxna vildkatter eller också är det bara gammalt hederligt lurendrejeri. Vad skall man tro? ■

Thomas White, 3:e från höger, kan fortfarande njuta av glass i skolan tillsammans med sina kompisar, men från och med nästa år är det stopp.

Stäm möte med det kända och se det okända i ögonen

En ny Australien/Nya Zeeland-katalog är på gång. Nu får du möjlighet att gå på upptäcktsfärd bland allt det du känner till, har hört talas om och bara måste se i Australien och Nya Zeeland. Sydney, Operahuset, Stora Barriärrevet och landets "outback" är några exempel på vad Australien kan erbjuda. Och när det gäller Nya Zeeland handlar det först och främst om den omväxlande naturen, sportfiskeparadiset och äventyrsupplevelsorna. Men det finns också massor av upplevelser att hämta när man väljer bort de mest uppenbara turistmålen och kliver in på mer okända eller till och med helt obeträdda stigar.

Det är dessa kända och mindre kända sidor av Australien och Nya Zeeland, som du kan läsa om i den nya katalogen. Den vill gärna inspirera dig till att uppsöka upplevelser som du inte bara tar med dig hem, framkallar och sparar i ett album, utan som du också sparar i ditt minne och plockar fram om och om igen.

Den nya katalogen kommer i början av januari 2004, och du kan beställa den via vår hemsida www.myplanet.com, per telefon på tel. 08-442 98 80 / 031-774 00 75 eller via e-post till sto@myplanet.com

Om du inte själv går i restankar har du kanske en god vän eller en granne som gör det, och som skulle bli glad för att få den nya katalogen.

Ikoner för respekt, kunskap och nyfikenhet

Aboriginern, maorin, indianen och eskimån förekommer på flera ställen i våra kommande kataloger och i vår övriga kommunikation. Både tillsammans och var för sig. De hänvisar till våra destinationer Australien, Nya Zeeland, Kanada och USA. Men dessutom representerar de en grundläggande inställning hos MyPlanet.

Nämligen respekt för ländernas historia, kultur och natur. Kunskap om vad som är värt att veta om de olika länderna som resmål. Och slutligen en ständigt närvarande nyfikenhet efter att få veta mer.

Erbjudanden till dig som ska besöka Sydney/Australien inom den närmaste framtiden.

Välkommen till MyPlanet i Sydney

Gratis sightseeing i Sydney eller Melbourne

Melbourne är en luftig stad med många parker och trädgårdar.

Köper du en heldagstur med Australian Pacific Touring (APT) med Sydney eller Melbourne som utgångspunkt får du en gratis halvdags-sightseeingtur i aktuell stad (värde AUD 52).

Upplev till exempel den dramatiskt vackra Great Ocean Road, historiska Sovereign Hill och Ballarat eller den majestätiska Grampians National Park på en heldagstur och ta dig runt i Melbourne nästa förmiddag - gratis. Du kan också följa med på en gratis halvdagstur i Sydney när du har ägnat en hel dag åt till exempel spektakulära Blue Mountains, nationalhuvudstaden Canberra eller genuina Port Stephens.

Hela Sydney på ett kort

Med ett "See Sydney Card" är du redo att utforska Sydney med omnejd. Kortet ger gratis inträde till 40 av de bästa attraktionerna och rabatt på utvalda restauranger, i butiker och på aktiviteter. Kortet kan köpas med en giltighet på antingen en, två, tre eller sju dagar.

Titta in hos MyPlanet Australia i Sydney och köp kortet till ett speciellt medlemspris.

2 dagar

vuxen: AUD 89 (normalpris: AUD 99)

barn: AUD 50 (normalpris: AUD 55)

3 dagar

vuxen: AUD 115 (normalpris: AUD 129)

barn: AUD 62 (normalpris: AUD 69)

Känner du någon som är intresserad?

Har du släkt, vänner eller affärsförbindelser med skandinavisk bakgrund i Australien? Skulle de vara intresserade av information om medlemskap i Scandinavian Friendship Society of Australia och att få det första exemplaret av MyPlanet Magazine på engelska? Den engelska utgåvan fokuserar på Danmark, Norge och Sverige. Skicka i så fall deras namn och adress till:

MyPlanet
Box 19175
104 32 Stockholm

Du kan också skicka ett meddelande per e-post till sto@myplanet.com

Se Sydney från Sydney Tower

Först en multimedieshow som är en underhållande och informell introduktion till landet. Sedan en tur upp i Sydney Tower till en storslagen utsikt ända till Stilla havet och Blue Mountains.

Besök kontoret så får du ett rabattkort som ger dig 20 % rabatt på Sydney Tower & Skytour.

Normalpris: AU\$ 22.00

MyPlanet pris: AU\$ 17.60

En bra adress att lägga på minnet

MyPlanet Australia
Suite 2, Level 7, 189 Kent St
Sydney, NSW 2000
Tlf: 02 9020 5800
syd@myplanet.com

Kontoret har öppet
måndag - fredag kl. 9.00 - 17.30.
- vi talar skandinaviska.

Bilsafari på Nya Zeeland, från norr till söder.

Premiären för den sista av filmerna i Sagan om Ringen trilogin – Konungens Återkomst – närmar sig. Vi är många som har inspirerats av filmerna och den vackra nyzeeländska naturen som ramar in filmens handling.

Nu kan du resa i Frodo, Aragorn och de andra hjältarnas fotspår. Det gör du bäst med egen fyrhjulsdriven terrängbil och med förbokat boende på hotell och lodges utmed vägen.

Kör av huvudvägen upptäck vackra, undangömda sjöar, kristallklara floder och frodig regnskog. Resan börjar i Auckland och avslutas i Christchurch. Du kör efter en detaljerad ruttbeskrivning, så även om du befinner dig på en gropig grusväg kan du ändå lugnt köra vidare. Du tar dig fram till natursköna ställen som kan

vara svåra att hitta om man inte känner till området på förhand.

Många av naturscenerierna från inspelningsplatserna av Sagan om Ringen trilogin passerar du på denna bilsfariresa. I samband med att du hämtar bilen i Auckland får du guideboken 'The Lord of the Rings Location Guide Book', som visar dig till dessa platser.

Turen är perfekt för dig som vill komma bort från huvudvägen och vill resa på egen hand och i eget tempo.

Pris per person fr. 13 925:-

(inkl. 14 övernattningsdel i dubbelrum, terrängbilshyra, fria km, detaljerad turbeskrivning, hämtning på flygplatsen i Auckland samt färjeticket från Nordön till Sydön).

I vår resekatolog på sid. 94-95 kan du läsa mer om innehållet i denna bilresa. Vill du ha en längre eller kortare resa går det fint, hör med oss om olika alternativ.

Tel: 08-442 98 80 / 031-774 00 75.

Brasilien är hetare än någonsin!

Vi har det perfekta startpaketet för dig som ska resa runt i Brasilien eller vill uppleva staten Rio från 10 dagar och längre!

Brazil Explorer innehåller:

- * Flygbiljett t/r till Rio De Janeiro
- * 3 nätter på säkra och trevliga Hotel Arpoador Inn. Hotellet är centralt beläget mellan Ipanema & Cobacabana.
- * Lonely Planet Brazil
- * Reseförsäkring i 10 dagar.

Från 7885:-

Go before it's too late*

*KILROY travels. For young people under 28 and students under 33 only.

Boka nu
Call Center: 0771 - 545 769 (KILROY)
www.kilroytravels.com

KILROY
travels

Styrelse

Ordförande

Lars Rubensson | Tegnergatan 17
856 43 Sundsvall | Tel. 060-151 507

Vice ordförande

Leif Johansson | Vildrosvägen 22
574 50 Ekenässjön | Tel/fax: 0383-307 55

Kassör

Peter Hagström | Hultgatan 4
343 36 Älmhult | Tel. 0476-149 26

Ansvarig utgivare

Hugo Berch | Össjö Gård
266 91 Munka-Ljungby | Tel. 0431-433 032

Ledamot

Nicole Williams | Sulitelmavägen 37
167 35 Bromma | Tel. 070-471 5192

Suppleant

Lars Wallin | Öregårdsvägen 1A
451 61 Uddevalla | Tel. 0522-681 95

Medlemskap

150:- kr
Gäller för ett kalenderår och per hushåll.
Vänligen kontakta oss för mer information.

Beskyddare

Australiens Ambassadör i Sverige,
Richard Rowe

Vänskapsföreningen är medlem av

 World Association of
MyPlanet Friendship Societies

Dags att söka Vänskapsföreningens resestipendium

Den 1 februari går ansöknings-
tiden ut för 2004 års första
resestipendieomgång.

Planerar du en resa Down Under för studier, praktik eller andra projekt som kan bidra till att främja kulturella, sociala, historiska eller affärsmässiga relationer mellan Sverige och Australien eller Nya Zeeland, så kan du ansöka om ett stipendium från resefonden. Du bör vara medlem i föreningen eller ha sökt utbildningsplats genom MyPlanet Education. Du skall också kunna ge föreningen feedback under eller efter din resa.

Ansökningsblankett och mer information finns på www.myplanet.com

Från att ett halvt sekel tidigare arbetat med konstruktionen av Auckland Harbour Bridge på ett dammigt Londonkontor fick Eric Micheál Posselwhite nyligen under en resa till Nya Zeeland äntligen beskåda resultatet av sitt arbete.

Från ritbordet till verklighet

Text: Eric Micheál Posselwhite, Skanör

Under åren 1949-1958 arbetade jag på ett dammigt kontor på Victoria Street i London. Victoria Street bestod då mest av gamla privata hus som en gång hade huserat välbärgade familjer med tjänstefolk, men som nu var konverterade till kontorsutrymmen. På denna gata i sydvästra London fanns på den här tiden de flesta väg- och vatteningenjörsfirmor.

Jag arbetade för en firma bestående av konsulterande ingenjörer som specialiserade sig på brokonstruktioner. Firman hette Freeman, Fox and partners och senioren i firman, Ralph Freeman, var den som hade haft ansvar för konstruktionen av den världsberömda Sydney Harbour Bridge.

I början på 50-talet fick firman i uppdrag att utarbeta en s.k. feasibility study (en genomförbarhetsstudie) för en bro över inloppet till Aucklands hamn. Bron skulle ersätta färjeförbindelsen mellan Waitemata och centrala Auckland. Vår firma lämnade flera broförslag samt tillhörande kostnadsförslag. I en rapport rekommenderade vi en broförbindelse med minst 3 trafikflar i vardera riktning. Förslaget accepterades i stort, men av ekonomiska skäl ville myndigheterna i Auckland begränsa antalet flar till två i vardera riktning.

Nu kunde detaljutformningen inledas. Den kompanjon i firman som hade det övergripande ansvaret för projektet var ryskfödde Oleg Alexander Kerensky. Han var son till den Kerensky som ledde Ryssland efter tsarens fall 1917 tills det att Lenin övertog makten. Konstruktionsarbetet fördelades mellan mig och en jämnårig kollega. Min kollega åtog sig stålöverbyggnaden, medan jag hade ansvaret för de sex djupvattenpelarna, de två landfästena samt tillfartsviadukten.

Eftersom Auckland ligger i ett jordbävningsområde blev en hel del efterforskningsar-

Auckland Harbour Bridge har varit i bruk i snart 45 år.

Foto: ajhackett.com

bete nödvändigt innan konstruktionsarbetet på pelarna kunde påbörjas. Jag minns inte exakt hur lång tid det tog innan alla ritningar och specifikationer var färdiga för utlämnande till intresserade entreprenörer för anbudsgivning. Ett tydligt minne från den tiden är dock ett överraskande besök på Victoria Street av den dåvarande borgmästaren i Auckland, Sir John Allum, som själv ville se hur arbetet på bron fortkred och som generöst bjöd hela konstruktionsgruppen på lunch på Connaught Hotel.

År 1958 blev jag sedan erbjuden ett jobb av SKANSKA, på deras utlandsavdelning i Malmö, där jag kom att arbeta till min pensionering 1991. Men jag tänkte ofta på Auckland Harbour Bridge, som var ett av de största projekt jag hade haft ansvar för. Samtidigt hade idén att besöka Nya Zeeland börjat ta fasta i

mina tankar och slutligen vände jag tillsammans med min lika resglada hustru Birgit mig till MyPlanet och Vänskapsföreningen, som hjälpte oss att ordna en resa som omfattade både Nya Zeeland och Australien.

När vi ankom till Auckland och hade checkat in på hotellet var min första fråga till receptionisten "Vart skall man ta vägen för att få den bästa utsikten över bron?". Vi rekommenderades att gå till Sky Tower och ta hissen upp till utsiktsplattformen, vilket vi gjorde påföljande dag.

Över en öl satt jag en lång stund och betraktade en bro som jag sist, 50 år tidigare, hade sett på ett ritbord i London. Efter det fick vi tillfälle att se bron från flera olika vinklar och vi fick även trafikera den i vår hyrbil några gånger innan det blev dags att lämna Auckland och fortsätta resan söderut. ■

Som en avancerad hightech-isskruv står Sky Tower som en modern symbol för nyzeeländsk kultur, arkitektur och inte minst stolthet och nationalkänsla.

Aucklands

Varje år påminns Aucklands invånare om den årliga Bröstcancerdagen.

Text: Barbara Krarup Hansen

Foto: SKYCITY Auckland

Sky Tower är ett fascinerande stycke modern nyzeeländsk arkitektur som i hög grad förmår utnyttja de möjligheter som finns när man har höjden och själva placeringen att använda sig av. Står man nere vid entrén på Victoria Street får man en känsla av den enorma konstruktionen och den samtidigt stilrena arkitekturen. Tornet har på kort tid blivit en kulturell och nationell symbol med många olika funktioner, som appellerar till ens moral, nationalkänsla och inte minst äventyrslystnad.

Färgstark kalender

Sky Tower fungerar som en ovanligt hög kalender och anslagstavla! Kväll efter kväll står tornet som en jättelik, färgstark lyktstolpe och lyser upp Nya Zeelands största stad på ett alldeles speciellt sätt. Jag blev väldigt förundrad första gången jag blev uppmärksam på detta. En kväll var tornet helt svart och en annan kväll lysande cerise. Under hela augusti månad och halvvägs in i september i år lystes Sky Tower upp i blå och vita färger, dels för att visa sitt stöd för Aucklands rugbylag "The Blues" när de hade match på hemmaplan, dels för att stödja Nya Zeelands nationalsport i allmänhet.

Under hela oktober månad lystes tornet upp i den karakteristiska rosa färgen för att uppmärksamma Aucklands invånare på den årliga bröstcancerdagen den 10 oktober samt att rent allmänt visa sitt stöd för projektet. Och i juletid sätts ett kryss i multitornets "utomhuskalender", och det sprider extra julstämning över hela staden genom att lysas upp i julens färger rött och grönt med tillhörande tindrande ljuskulor.

Mer än ett utsiktstorn

Jag kontaktade Sky City för att höra vem som hade fått den "ljusa idén" och inte minst varför.

skyhöga symbol

Aucklands skyline är imponerande, och Sky Tower står som en nutida symbol för staden.

Kommunikations- och marknadsassistenten Michelle O'Neill berättade att det var marknadsavdelningen som kommit på idén. Tanken är att den nya byggnaden ska användas till mer än att "bara" vara ett utsiktstorn med restauranger och caféer. Sky City vill vara en aktiv del av Aucklands vardag genom att skapa uppmärksamhet omkring speciella dagar och händelser i Auckland och i Nya Zeeland i allmänhet. Den unika idén bidrar till att göra vardagen i Auckland lite färgstarkare och bidrar samtidigt till att främja en form av nationalkänsla och en kollektiv medvetenhet om nutida nyzeeländsk kultur.

Skyhöga aktiviteter

Som många andra ställen i Nya Zeeland har Sky Tower också blivit en del av den innovativa och intressanta äventyrskulturen som är en stor del av den nyzeeländska turismen med nyzeeländarnas unika förståelse för hur man utnyttjar landets möjligheter till adrenalinpumpande aktiviteter. Det finns tre cirkelformade observationsdäck, vart och ett med 360° utsikt över staden Auckland, Hauraki-golfen, vulkanön Rangitoto och minnesmärket One Tree Hill. Från observationsdäcket på andra våningen på en höjd av 192 meter kan man utmana sin äventyrslystnad med världens högsta base-jump på land – Sky Jump. Sedan jag kom till Auckland har jag ofta stått på Victoria Street med bakåtböjd nacke och näsan i vädret för att se dem som törs kasta sig ut från Sky Tower i en fart av 75 kilometer i timmen.

Lider man av höjdskräck ska man nog inte heller ge sig ut på en annan av Sky Towers skyhöga aktiviteter, nämligen Vertigo Climb. Här klättrar man upp längs en 44 meter hög stege inne i själva masten vars topp reser sig 300 meter över havets yta. Lite av en världsnyhet eftersom masten på Sky Tower är det enda telekommunikationstornet i världen, som det

är möjligt att som turist/besökare ta sig upp i. Uppe på toppen är belöningen storslagen eftersom man nu befinner sig på Aucklands och det södra halvklotets högsta utsiktsplattform med en formidabel utsikt. En fin dag med molnfri himmel kan man se längre än 80 kilometer. Klättringsfascinationen har resulterat i ett årligt Sky Tower Vertical Challenge-välgörehetslopp. Så råkar man befinna sig i Auckland den 27 mars 2004 kan man gratis anmäla sig denna lite mer ovanliga kapplöpning. I ett tidigare lopp sprintade en av deltagarna upp längs de drygt 1 029 stegen på lite mer än fem minuter.

Säker design

Med Nya Zeelands periodiska jordskalv tog man vid konstruktionen av Skytower också hänsyn till att tornet ska kunna klara ett eventuellt framtida jordskalv. Analyser har visat att ett jordskalv på 8,0 på Richterskalan inte skulle skada tornet. Och med ett fundament som går mer än 15 meter under jorden, är Skytower väl säkrat mot de nyzeeländska naturfenomenen. Tills vidare är det enda som skälver på det strålände tornet de många besökarnas ben – innan de hoppar ut i ett Sky Jump. ■

Vi presenterar

Barbara Krarup Hansen är frilansjournalist och har just emigrerat till Auckland tillsammans med sin nyzeeländske make.

Info

Skytower invigdes i augusti 1997. Sedan öppnandet har det skyhöga tornet varje år tagit emot nästan en miljon besökare. Skytower är en del av Aucklands nya Sky City-underhållningskomplex som bland annat rymmer en teater, en biograf, ett 4-stjärnigt hotell, två kasinon och 12 restauranger. Tornet har ett utmärkt läge i centrala Auckland mellan den välbesökta gågatan Queen Street och det historiska Victoria Park Market. Med sina 328 meter är Skytower det högsta tornet på det södra halvklotet och det 12:e största tornet i världen - högre än Eiffeltornet i Paris som "bara" är 115 meter högt. Läs mer på: www.skycity.co.nz

Nya Zeelands största stad är omgiven av hav och byggd på mer än 60 vulkaner. Avsätt ett par dagar i staden som i samband med America's Cup har utvecklats till en kosmopolitisk stad med ett rikt kulturliv, caféer och restauranger och bra shoppingmöjligheter.

På vulkaner

Auckland stadspaket

Bo två nätter på Airedale Hotel som ligger i en historisk byggnad med charm och atmosfär. Hotellet har ett centralt läge på huvudgatan Queens Street som leder ner till hamnen varifrån det går färjor till Devonport och vulkanön Rangitoto och till de många öarna i Hauraki-golfen, till exempel Waiheke Island och Great Barrier Island.

I stadspaketet ingår också en Lunch Cruise. Avnjut lunchen ombord på "Pride

of Auckland" medan du med egna ögon ser varför Auckland brukar kallas "City of Sails". Dessutom ingår entré till Sky Tower och du kan på det sättet uppleva staden ur ett fågelperspektiv från Aucklands symbol – Sky Tower. Delar av golvet är av glas - tjockt glas – så att du får hela staden under dina fötter!

Pris per person för hela paketet när två personer reser tillsammans: från 1 170 kr

Auckland Bridge Climb

Upplev en unik utsikt över Auckland genom att klättra upp på Auckland Harbour Bridge som förbinder stadskärnan med North Shore. Turen tar dig upp på bågens topp varifrån man korsar bron och tar sig ner på andra sidan. Deltagarna får ta på sig speciella overaller och säkras med säkerhetslinor. Hela turen tar 2,5 timme och inkluderar en introduktion till stadens historia, kultur och arkitektur. Man utrustas med en liten radiomottagare så att man under hela turen kan ta emot information från guiden. Turerna avgår dagtid var 20:e minut från kl. 9 alla dagar i veckan. Turen kan klaras av alla personer med allmängod kondition. Minimåldern är 7 år, dock finns krav på en minimilängd på 1,15 m.

Pris: från 585 kr

SkyJump

Om adrenalin inte kommit i gång ordentligt under turen upp i Sky Tower kan ett hopp i gummiband från tornet kanske sätta fart på det. Sky Jump är inte ett helt vanligt bungee jump eftersom man inte hoppar utan snarare frisas ner de 192 meterna i en vajer. Det tar bara 20 sekunder med en hastighet på ca 75 km/t.

Pris: från 1 030 kr

Info

Vill du veta mer om dessa eller andra aktiviteter i Auckland, kontakta oss på tel. 08-442 98 80 / 031-774 00 75.

Foto: www.ajthicket.com

Bridge climb på Auckland Harbour Bridge är ett minne för livet.

Sköldpaddssoppfabriken blev aldrig någon affärssuccé på korallön Heron Island på Stora Barriärrevet i Australien. En dansk kapten såg möjligheterna i den lilla öns enorma naturrikedomar, och gjorde 1932 om fabriksbyggnaderna till en semesterresort. I dag kan besökarna på nära håll uppleva havssköldpaddorna när de kommer upp på stranden för att lägga sina ägg. Här kan man bevittna dramat på liv och död när ungarna ger sig iväg mot havet i kampen för överlevnad.

Soppfabrik blev sköldpaddornas paradiset

Text och foto: Pia Ørskov

Det gäller att vara snabb, orädd och målinriktad om man vill komma någonvart här i livet. Så är det i alla fall när man är en nykläckt sköldpaddsunge som gärna vill växa upp till en stor havssköldpadda och om många år själv kunna återvända till samma strand för att lägga sina ägg. Ungarna vet redan från början att det handlar om liv eller död ifall man lyckas hitta ljuset i horisonten och blixtnabbt sig ner i vattnet. För tusentals fåglar vet lika säkert att ungarna lämnar sina reden i sanden vid soluppgång och solnedgång. Därför har fåglarna en fast patrull i luften och i vattenbrynet som ser till att snappa åt sig de små läckerbitarna. De stora revhajarna sitter inne med samma information och går gärna in på en halv meters djup för att sluka de små

så snart dessa tror sig befinna sig i säkerhet i det ljumma vattnet.

Naturens eget drama

Det kan göra ont i ett människohjärta att se en glupsk mås flyga iväg med ett av de små livet som utkämpat en tapper, men ojämlik kamp under livets första minuter. Och att se fåglarnas barbariska vana att äta de små från den lilla mjuka punkten på magen medan de ännu är i livet. Men så ser scenen ut när man på första parkett är åskådare till naturens eget drama på den lilla korallön Heron Island som ligger direkt på Stora Barriärrevet, 80 kilometer utanför havsstad Gladstone på Australiens östkust.

Dramat var dock betydligt blodigare på 1920-talet när en affärsman upptäckte möjligheten att göra en snabb förtjänst genom att fänga upp emot 1 200 stora havssköldpaddor

om året, slakta dem, koka soppa på dem och hålla upp dem på burk. The Australian Turtle Company gick själv i döden 1927, och in på scenen kom nu Christian Poulson från Løgstør och övertog hyreskontraktet för ön på tio dollar per år. Den före detta kaptenen hade planer på att göra ön till en kommersiell bas för fiske, men snart såg han en bättre affär i att skicka turister till ön.

Heron Islands placering direkt på revet gör ön särskilt attraktiv för dykare och snorklare eftersom man bara behöver gå eller simma några få meter för att verkligen få uppleva revets skönhet. Inom en liten radie kan man uppleva 900 av de totalt 1 500 fiskarter som finns på Stora Barriärrevet. Därför är det inte utan anledning som revet omkring Heron Island fanns på den franske undervattensforskaren Jacques Cousteaus tio-i-topp-lista över världens bästa dykställen.

Ett bra sköldpaddår

Men även de många havssköldpaddor som varje år från december till februari kommer tillbaka för att lägga ägg på det ställe där de själva kläcktes för 35 år sedan, gjorde då liksom nu ön värd ett besök. Upp till 1 500 gröna havssköldpaddor tar sig flera tusentals kilometer från Indonesien och Nya Kaledonien och går i land tidigt på morgonen eller på kvällen för att med stor möda gräva ett stort hål på stranden och lägga upp till 120 ägg. Även en mer sällsynt gäst, karetsköldpaddan, besöker ön i form av upp till 30 äggläggande honor om året. Det är bara på väldigt få ställen i världen som vanliga turister kan komma så nära in på havssköldpaddorna. Och eftersom ön bara är en kilometer lång och 400 meter bred kan man inte undgå att få syn på sköldpaddorna eller deras traktorliknande spår i sanden när man är ute på sin kvällspromenad. I år har det varit ett särskilt bra sköldpaddår. Som besökare har man nästan ramlat över den ena sköldpaddan efter den andra, och har varit tvungen att se upp så man inte snubblat över ungarna när de sprungit för livet mot havet.

Även under turismens första år, när Christian Poulson erbjöd mer välbärgade australier tåltutflykter till ön, var sköldpaddorna ett dragplåster. Gamla fotografier på väggarna i resorten vittnar om aktiviteterna på den tiden: Sköldpaddslupp med unga damer kokett sittande på sköldpaddornas ryggar, och harpunfiske i det grunda vattnet. Bägge delar är numera förbjudna, och sedan länge ägnar man sig numera åt ett mer skonsamt utnyttjande av naturrikedomarna.

Fåglar överallt

Heron Island fick sitt namn av den första europeiska geolog som kom ön 1843. Han ansåg sig ha sett en mängd vita hägrar ("heron" på engelska), men det visade sig dock senare att det var en annan art som geologen hade sett. Ön fick behålla sitt namn, men skulle lätt ha kunnat få sitt namn efter en av de många andra fågelarter som bor, häckar eller kommer på vinterbesök från så fjärran belägna trakter som Sibirien, Alaska och Asien. Mest iögonfallande med sin vita hätta är fågeln med namnet svart noddysom under häckningsperioden kan komma upp i ett antal på mellan 70 000 och 120 000 fåglar. Varje ledig gren används för att bygga bo i, och vart man än vänder blicken ser man tärnor, tärnningar och tärnbon. Fåglarna är aktiva dygnet runt och kan ses och höras både natt och dag.

Spårlöst försvunnen

Heron Island blev nationalpark 1943, men Christian Poulson fick behålla sitt tillstånd och sitt hyreskontrakt för att driva sin semesterresort. Den utvecklades långsamt från ett tältläger med kök och matsal i de gamla fabriksbyggnaderna till en riktig semesteranläggning med rum, restaurang, bar, tennisbana och swimmingpool. Kaptenen försvann spårlöst 1947 efter en roddtur ut till några vänner som befann sig i ett större skepp utanför revet. Poulson kom aldrig tillbaka till Heron Island, men man hittade hans lilla båt med botten uppåt fyra sjömil från ön.

Hans danska familj fortsatte driva semesteranläggningen fram till 1972 då den store

researrangören P&O Australia köpte in sig som delägare. 1980 övertog P&O Australia hela resorten och blev ensam ägare. Resorten delar nu ön med en forskningsstation som drivs av University of Queensland, där man som nyfiken turist kan få en rundvisning och höra om forskarnas arbete. 2001 renoverades resorten med de 120 rummen för 25 miljoner kronor, men pengarna användes inte för att installera tv, telefon och nycklar till rummen. Hit kommer man nämligen inte för att prata i telefon eller se på tv. Och några nycklar behövs inte eftersom det aldrig sker några inbrott på rummen, förklarar man. Det är framför allt amerikaner och européer som har fått upp ögonen för Heron Island och de utgör 24 000 av de 30 000 personer som varje år besöker ön.

Förutom den unika naturen kännetecknas Heron Island mest av det man inte ser. Inga vattenskidor, vattenskotrar, racerbåtar, ingen "big-game-fishing", skärmflygning och inget vilt nöjesliv. Självklart med undantag för naturens drama, om man tycker att det som utspelas timmarna mellan dag och natt är vilt nog.

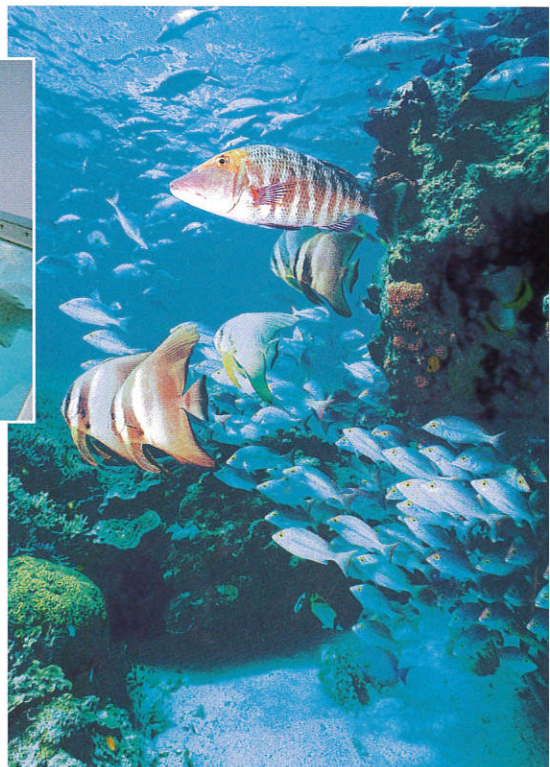
Vi presenterar

Pia Ørskov är journalist och besökte Heron Island tillsammans med sin man Jan och söner Benjamin (11), Oliver (9) och Lucas (6).

Bo direkt på korallrevet

Heron Island är en liten och platt ö som reser sig endast tre meter över det turkosblå vattnet. Mitt på ön växer 15 meter höga träd. Trots sin oansenliga storlek - ön mäter endast en km gånger 400 meter - bjuder Heron Island på helt fantastiska upplevelser om du gillar dykning och snorkling eftersom man befinner sig direkt på revet. Här kan du också följa med på guidade "reef walks" där du vid ebb försiktigt får gå runt mellan korallerna utan att röra de levande organismerna. Är du ingen stor vattenälskare, kan revet också upplevas från en båt med glasbotten.

Heron Island ska du också välja om du är ute efter fridfulla omgivningar och en avspänd atmosfär. Ön är öppen för alla - även barn. För barnen anordnas särskilda aktiviteter. Heron Island Resort ligger närmast med

direkt tillgång till den kritvita stranden och det kristallklara havet. Som du kan läsa i Pia Ørskovs artikel är alla rummen nyrenoverade och inbjudande. Även de måltider som ingår är en upplevelse. ■

Priser

Pris per person i dubbelrum:
från 1 360 kr (Turtle Room)

En familj (två vuxna + två barn):
från 3 850 kr (Turtle Room)

I priserna ingår övernattnig i dubbelrum, helpension och en rad aktiviteter.

Så tar du dig till Heron Island

Helikopter från flygplatsen i Gladstone (ca 25 min.) 1 645 kr för en enkelbiljett. Färja från Gladstone (ca 2-2,5 timme) från 510 kr för en enkelbiljett. Vi rekommenderar att man flyger till Heron Island och tar färjan tillbaka.

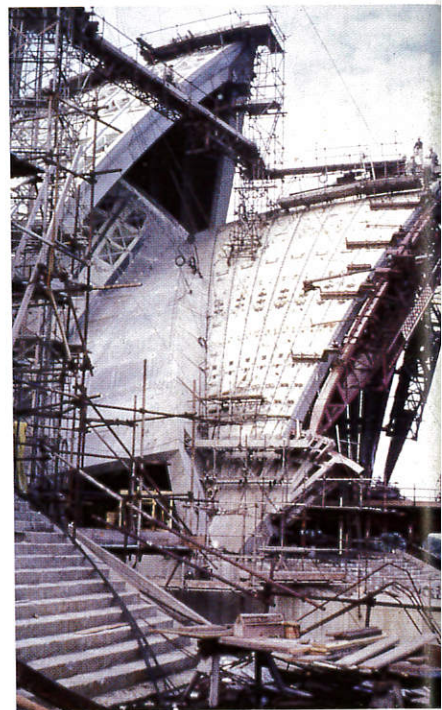
30 år med operahuset i Sydney

Text: Else Knudsen, MyPlanet

Foto: www.sydneyoperahouse.com

Bland 233 olika förslag tog Jørn Utzon 1957 hem segern i den internationella arkitekt-tävlingen som gällde uppförandet av ett operahus i Sydney. När byggnationerna påbörjades 1958 var konstruktionen av de stora spektakulära "seglen" långt ifrån löst. Utzon hittade lösningen – "the spherical solution" – genom att skala en apelsin och dela den i klyftor. Hela byggnadsprocessen blev djupt problematisk. Tidsramarna överskreds, kostnaderna eskalerade och det gick politik i projektet. Till sist lämnade Utzon 1966 byggprojektet i vrede, och sedan dess har han inte satt sin fot i Sydney.

Under senare tid har det hela dock närmat sig en försoning i och med att Jørn Utzon 2002 tillsammans med sin son Jan Utzon tog fram en rad designprinciper. Dessa principer består av övergripande visioner och detaljerade anvisningar och ska utgöra grunden för alla framtida förändringar och renoveringsarbeten av Operahuset.

Ett statslotteri säkrade finansieringen, och 1973 stod Operahuset till slut färdigt. Under stora festligheter invigdes det officiellt den 20 oktober av drottning Elizabeth II. Notan löd då på 102 miljoner dollar eller 15 gånger mer än den ursprungliga budgeten. Ett svindlande belopp, men få har där efter beklagat sig över det storstilade och spektakulära resultatet.

Operahuset har varje vecka 85 000 besökare. De kommer bland annat för att beundra taket som täcks av 1 056 000 kakelplattor från svenska Höganäs.

I maj hedrades Jørn Utzon med the Pritzker Prize, arkitekternas "Nobelpris", som ett erkännande för sina många mästerverk – synnerligen passande i år när Operahuset fyller 30 år. Även Louisiana, museet för modern konst norr om Köpenhamn, gör sig redo för att hylla den stora arkitekten med en retrospektiv utställning under perioden 2 april-29 augusti 2004.

MyPlanet